

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR SOCIALA ♦ ♦
OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET ♦ FÖRENINGEN
FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE OCH
HANDARBETETS VÄNNER ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦

REDAKTÖR: **LOTTEN DAHLGREN** ♦ ♦ ♦

INNEHÅLL:

A. S.: Kvinnor som yrkes- och sundhetsinspektörer i Storbritannien. II.
Litteratur: S—D: Svenska kulturbilder ur 16- och 1700-talens historia af Ellen Fries. — S—D: Bröderna af Annie Quiding. — A. C.: Mikroorganismerna i praktiska lifvet af Ernst Almquist och Gerda Troili-Petersson.
Från skilda håll.
Böcker för barn och ungdom 1901. Från Fredrika-Bremer-Förbundets bokkomité.
Innehållsförteckning.

SVECIA,

Olycksfall-försäkringsanstalten **GOTHIA.**

Afslutar olycksfallförsäkringar på liberalaste och tidsenligaste villkor.

Hufvudkontor: *Regeringsgatan 3, 2 tr.*

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.

Kontor: Regeringsgatan 3.

K. M. LUNDBERG
Textilafdelning, Thyra Grafström.
Färdiga och påbjudade **Broderier** på siden, Kläder, Häft- och sylstränanli, passande för **Dunkar, Portier, Mattor, Kuddar, Serveringsdukar** m. m. **Mönster** uthyras. **Rekvisitioner** från landsorten ombesörjas pr omgående.

Bröderna Pahlmans Skrif-, Språk- & Handelsinstitut,
A. T. *84. *Rise, 36 06. Stockholm, Stora Yafuagatan 2, 1 och 2 tr upp*
Puhskändigt. **Handelsläroverk** med öhåns- och mönsterkontor.
Åskurser, **Tomhånskurser**, 3 mån. kurser. Kurser i skåtskåda hännen.
Undervisningen består af 18 lärare. Nya elever emottagas dag-
ligen. **Prospekt** gratis på begäran.
Söndagssektioner. Skrifstinnet förtegn oförändradt.

Största lager af
Duktyger,
 Lakans- och Örngåttslärfter,
 Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.
 Specialité: **Damutstyslar,**
 hvilka förfärdigas å egen Sytelier och levereras fullt färdiga, märkta
 och tvättade.
 Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG, Stureplan.

<p>Order från landsorten, upp- gående till 20 kronor, exp. franko mot efter- kraf pr jernväg eller ångbåt. <i>Profver på begäran.</i></p>	<p>Alla slags Sybehör, Fodervaror och Garneringsartiklar för Damsömnad.</p>
<p>HERM. MEETHS, Stockholm.</p>	

Stockholms Dagblad.
Sveriges innehållsrikaste och jämförelsevis prisbilligaste tidning.
Rikhaltig Literaturafdelning.
Morgon- och afton-tidning.
Alltså snabbaste nyheter två gånger om dagen.
 Aftontidningen med uteslutande nytt innehåll på alla afdelningar.
 Prenumerationspris

<i>Stockholmsupplagan:</i>		<i>Landsortsupplagan:</i>	
för år ..... 15: —	för kvartal 4: 25	för år ..... 10: —	för kvartal 3: —
» halft år 8: —	» månad 1: 50	» halft år 6: —	» månad 1: —

**Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå,
 Stockholm, 54 Drottninggatan,**

finnas anmälda kvinnliga arbetssökande såsom: lektionsgifvare i olika ämnen svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrif biträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster, sjuksköterskor m. fl.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning

(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterser Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att inteckningarne blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

HYLIN & C^{OS}

FABRIKSAKTIEBOLAG

KONGL. HOFLEVERANTÖR.

UTSTÄLLNINGSTVÅLAR:

VIOL, HYACINTHE, HELIOTROPE, SYRÉN M. FL.

THEA-ROS-PARFYM M. FL.

prisbelönta vid 1897 års utställning med

GULD MEDALJ

Försäljes i våra butiker

12 Regeringsgatan — Vesterlånggatan 16

A. T. 64 69.

A. T. 24 97.

samt hos alla finare parfymhandlare i riket.

Nyheter till Julen 1901

från **Evang. Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition, Stockholm.**

Frideborg. Folkkalender för 1902 af pastor *B. F. Wadström*, 36:te årg. Kart. 1 kr., klotb. 1: 75.

Varde ljus. Missionskalender för 1902 af Docent *A. Kolmodin*. 10:e årg. Häft. 1 kr., kart. 1: 25.

Korn åt små foglar. Kristlig barnkalender för 1902. 36:te årg. Häft. 1: 25, kart. 1: 50.

Väckelserop af *Rickard Baxter*. Översatt af *G. S. Löwenhielm*. Häft. 1 kr., kart. 1: 25, klotb. 1: 75.

Vägen till frid af Kyrkoherde *N. P. Madsen*. Häft. 75 öre, kart. 1 kr.

Den Kristna Lärans af *Gust. Jensen*. Häft. 1 kr., klotb. 2 kr.

Vid Juletid. Korta föredrag af *Gust. Jensen*. Häft. 20 öre.

Min fader af Biskop *Ashton Oacenden*. Häft. 35 öre, kart. 50 öre, klb. 1 kr.

Paulus, Jesu Kristi Tjänare, af *Julius Disselhoff*. Häft. 1 kr., inb. 1: 40

Naaman af Damaskus. Beträktelser öfver 2 Kon. 5, af Doktor *Ernst Gelderblom*. Häft. 1: 25, klotb. 2: 25.

Våra dagars predikningar. Ett ord till predikanter och åhörare af *V. J. Hoff*. Häft. 50 öre.

Husbesök i själavårdens tjänst af Kyrkoherde *J. Thulin*. Andra bearbetade uppl. Häft. 2 kr. kart. 2: 50.

Ungdomskamp och ungdomsmod af *Kristoffer Sahlin*. Häft. 20 öre.

Under den högstes beskärn. En berättelse från Trettoiåriga krigets dagar af *Margareta Lenk*. Häft. 2 kr., kart. 2: 50, klotb. 3 kr.

Fyra berättelser af *N. Fries*. Häft. 40 öre.

Huru jag kom till frid. En själfbiografi. Översättning från tyskan Häft. 1: 50, kart. 1: 75.

Ljus i mörkret. En berättelse från Fransk-Tyska kriget. Häft. 1: 75, kart. 2 kr.

Studentkamraterna af *Hans Tharau*. Häft. 1: 25, kart. 1: 60, klotb. 2: 25

Helvi. Berättelse för ungdom af *Hilja Haakki*. Två delar. Översättning från finskan. Häft. 2 kr., kart. 2: 25, klotb. 3 kr.

Räddad från hafvet af *O. F. Walthon*. Häft. 50 öre.

Juda. Berättelse från tiden för Jerusalems förstöring genom Titus af *Adolf Jauss*. Häft. 50 öre.

Bibliotek för de unga: 5 nya böcker:

N:o 108. **Blänkyren och stjärnan.** 15 öre. N:o 109. **Gamla Lena.** 15 öre. N:o 110. **Ängeln.** 15 öre. N:o 111. **Tag upp hvad Gud**

lägger för din dörr. 25 öre. 112. **I kvarnen vid Stenbäcken.** 20 öre.

John V. Löfgren & Co.

Kongl. Hofleverantörer.

* 13 Sredsgatan 13, * Stockholm. *

~~~~~ Lager af ~~~~~

Siden från Lyons, Comos, Zürichs & Crefelds förnämsta fabrikanter.

Coul. Siden Damas, senaste nyheter.

Svart Siden Damas, största urval, nyaste mönster.

Släta svarta siden i erkänt goda qualitéer.

Bluslifs-Siden, enastående sortiment, samt

coul. Ylle Klädningstyger såväl extra nouveautéer, som enklare i största lager till låga priser.

Nyheter inkomma dagligen.

John V. Löfgren & Co.

* 13 Sredsgatan 13, Stockholm. *

Kvinnor som yrkes- och sundhetsinspektörer i Storbritannien.

(Forts. från häft. 19).

Yrkesinspektionens arbete i sin helhet är fördeladt såväl distrikter som i särskilda funktioner, men alltid organiseradt under en »Superintending Inspector». De kvinliga inspektörerna tillhöra den sistnämnda klassen med särskilda funktioner, oafhångiga af all distriktindelning, då deras arbete omfattar alla fabriker, där af lagen skyddade personer, kvinnor och barn, finnas.

Alla klagomål öfver missförhållanden inom fabriker med afseende på de sanitära förhållandena, öfvertid, oregelbundna måltider m. m. samt förseelser mot Truck Act¹⁾ kunna insändas till the »Principal Lady Inspector», Home Office i London. Denna eller någon af de öfriga inspektörerna tar då saken genast om hand, undersöker densamma och söker afhjälpa bristerna samt drager till laga ansvar de skyldiga, om brott mot fabrikslagarna visa sig vara för handen.

Klagomål från arbeterskorna själfva voro de första åren mycket fåtaliga, deras antal har dock år efter år ökats. I början voro de mestadels anonyma, men äfven härutinnan synes en ljusning till ett bättre. Inspektörerna klaga i flera af sina rapporter öfver att i de klagomål, hvilka från arbeterskorna insändas, gifvas så knapphändiga upplysningar, att det ibland är alldeles omöjligt att taga reda på, hvaruti den klagande önskat rättelse. Gåfve klagande upp sitt namn och adress kunde inspektören i dennes hem, när så vore nödigt, få upplysningar och förklaringar, hvilka, när frågan gällde t. ex. olaglig öfvertid o. dyl., kunde föra henne till platsen just vid den tid och

---

¹⁾ Truck Act af 1831 och 1896 är en lag, som förbjuder arbetsbetalning med annat än reda pengar, dels orättvisa och godtyckliga plikter inom fabriker och verkstäder.

till det rum, där olagligheten försigginge. I 1895 års rapport anför en af inspektörerna exempelvis ett till henne insändt klagomål så lydande: »Ni är mycket behöflig i — — — —», ett namn på en stad och en fabrik var utsatt, men intet vidare. Med anledning af brevet gjorde inspektören besök i fabriken under och efter arbetstiden, under måltidstimmar och på natten och utfrågade privat arbeterskorna, men kunde ändock icke komma under fund med, hvarför hon var »mycket behöflig». Detta är ändock icke så svårt, som när endast namnet på en stad uppgifves och att inspektion där är nödvändig. Okunnighet och fruktan för afsked och obehag från arbetsgifvarnas sida uppgifva inspektörerna vara orsak till denna obenägenhet att lämna upplysningar, som möjligen skulle kunna röja hvem som gjort dem.

Från kvinliga fackföreningar och andra föreningar däremot hafva inspektörerna haft god hjälp, då deras sekreterare till dem insända anmälningar om behöflig inspektion och därmed också de nödvändiga upplysningarna för att få inspektionen effektiv. Sälunda voro, enligt 1889 års rapport, af 522 insända klagomål 223 från olika kvinliga organisationer (däraf 121 från Women's Trade Union League), 104 från andra organisationer och offentliga institutioner och 157 från arbeterskor. Af de 522 klagomålen voro endast 95 anonyma; detta betecknas i rapporten såsom ett bevis på stegradt förtroende för inspektionen och bådande godt för framtiden. Af klagomålen rörde sig 138 om olaglig öfvertid.

Då det i Storbritannien finnes lagar, som för kvinnor stipulera en viss arbetstid, är det ju naturligt att en väsentlig del af inspektörernas arbete består uti att efterse att denna arbetstid ej öfverskrides. Enligt dessa lagar är arbetstiden i textilfabriker¹⁾ 56 timmar i veckan, mellan 6 f. m. och 6 e. m. eller 7—7, och på lördagar mellan 6—1 eller 7—2 samt 1¹/₂—2 tim. till middag. I icke textilfabriker och verkstäder är arbetstiden begränsad till 60 timmar pr vecka med antingen samma tid för början och slut som för textilfabriken eller från 8—8 och på lördagen antingen mellan 6—2, 7—3 eller 8—4. I icke textilfabriker kan arbetet om lördagarna få fortgå till 6 e. m., om arbetstiden under veckan ej öfverstigit 8 tim. dagligen, men anmälan måste då först göras till yrkesinspektören. Från dessa regler äro undantag gjorda för tvätt- och

¹⁾ En fabrik kallas för textilfabrik om bomull, ylle, hår, silke, lin, hampa, jute eller annan liknande material där bearbetas eller användes för tillverkningen.

strykinrättningar, hvilka intill 1895 ej lydde under fabrikslagarna, men från 1895 gälla delvis samma lagar äfven för dem. Arbetstiden där är begränsad till 60 timmar i veckan, men utan bestämmelser för början och slut; den får dock under inga omständigheter öfverstiga 14 timmar pr dygn. Öfvertid får icke förekomma mer än 30 dagar pr år och ej mer än 6 timmar pr vecka. För en del andra yrken med säsongarbete eller med mycket ömtåliga varor, som kunna förstöras, finnas liknande bestämmelser om öfvertid, den får dock icke öfverstiga 30 eller högst 60 dagar pr år. Anmälan om öfvertidsarbete måste göras *före* dess början till yrkesinspektören. Inom textilindustrin *är intet* öfvertidsarbete tillåtet.

Som man lätt kan förstå öfverträdas ofta dessa lagar, i all synnerhet de om öfvertidsarbetet. De hafva dock inom industrin verkat reformerande, om ock stundom oöfvervinnerliga svårigheter ställa sig i vägen för kontrollen öfver dess tillämpning. Orsakerna till öfvertid, säger en af inspektörerna i 1894 års rapport, äro oftast att tillskrifva dåliga vanor hos allmänheten samt mindre god skötsel och anordning af arbetet inom fabriker och verkstäder. Det har ofta visat sig, att på fabriker, som ofta haft öfvertid, sådant total upphört efter ett ombyte af direktör. I rapporterna framhållas äfven de stora svårigheterna att få arbetsgifvarna bötfälda, då arbetarna af fruktan för följderna ej vilja uppträda som vittnen inför rätten. I all synnerhet hafva de haft stora svårigheter att öfvervinna för att kunna åstadkomma bevisning rörande öfverträdelser af Truck Act.

1898 och 1899 års rapporter innehålla en del intressanta skildringar om huru man gått tillväga för att undersöka Truck systemets utsträckning i Irland. Misstron mot alla officiella tjänstemän och fruktan att inför grannar utsätta sig för vanäran att vara »meddelare», gjorde det omöjligt att såsom yrkesinspektör få uppgifter af befolkningen eller af dem som saken gälde. En af inspektörerna bodde därför som turist under 14 dagar i en för användandet af detta system beryktad trakt i norra Irland. Men i trots af att han fick full visshet om att systemet användes i stor utsträckning, var det ej möjligt att i mer än ett enda fall få arbetsgifvaren bötfäld. Då såväl arbetsgifvare som arbetstagare äro fullt medvetna om att de begå lagbrott, och de senare frukta att mista arbetstillfällena, som åtminstone ge dem kaffe och socker, döljer man omsorgsfullt betalningssättet för alla utomstående.

I London, Glasgow och på flera andra platser finnas stora firmor, som utlämna arbete — stickning af ylleveror, fällning af

näsdukar m. m. — till landthandlande. Dessa utlämna arbetet till den omkringboende befolkningen och betalningen sker med varor: kaffe, socker, te, o. s. v. oftast af den mest underhålliga beskaftenhet och i värde sällan motsvarande ens de blygsammaste anspråk på ersättning för arbetet. Då de, som utföra detsamma, ofta bo på flera mils afstånd från handelsboden, brukar ägaren sända ut en kärra rundt om i bygderna för att utlämna och återhämta det färdiga arbetet. Det var till en sådan utväxling af de färdiga varorna mot specerier, som den ofvannämnda inspektören lyckades att bli åsyna vittne, så att han sedermera kunde få arbetsgifvaren bötfäld.

En annan af inspektörerna, hvilken i en annan del af Irland uppehöll sig som turist i tre veckor, lyckades också att i ett par fall på bar gärning gripa de skyldiga.

* * *

Hvad man vid besök i de engelska fabrikerna ovillkorligen lägger märke till är ett par saker, som afgjordt utmärka dem framför de svenska. För det första: att väggarna i allmänhet se snyggare ut emedan de äro mera regelbundet hvitlimmade, samt att alla maskiner och maskindelar äro på ett ypperligt sätt skyddade för att förekomma olycksfall. I regeln äro alla farliga maskiner sorgfälligt omgifna med stängsel och hvarje minsta lilla kugghjul, axelledning och andra farliga maskindelar försedda med skyddsanordningar. Att väggarna se snyggare ut har sin orsak uti, att fabriksägaren enligt lagen är skyldig att hvar 14:de månad hvitlimma eller om de äro oljemålade tvätta dem med såpa och hett vatten. Liknande bestämmelser återfinner man ju också hos oss i yrkesinspektionens cirkulär nr 3, men skillnaden är den, att hos oss endast böra väggarna hvitlimmas, hvar 12:e månad, men i Storbritannien skola de hvitlimmas med risk af ganska höga böter för uraktlåtenhet. Arbetsgifvarna äro också skyldiga att hålla register öfver när hvarje sådan rengöring gjorts; det är följaktligen lätt för yrkesinspektören att vid besök kontrollera om försummelse ägt rum. Många försyndelser göras naturligtvis af fabriksägarna i detta hänseende, därom bära de årliga rapporterna noggsamt vittne genom redogörelser för åtal. Men det har likväl trängt in i medvetandet att det skall göras.

Att skyddsanordningar i allmänhet inrättats vid maskinerna är naturligtvis en följd delvis af en längre tids inspektion, men äfven af det sakförhållandet, att uraktlåtenhet i sådant afseende blir kännbart för

kassan, i det att fabrikslagarne innehålla en del stränga bestämmelser med delvis höga böter för förseelser härutinnan. Kommer härtill att arbetsgifvaren genom »Employers' Liability of Common Law», »Employers' Liability act of 1880» samt »Workmen's Compensation act af 1897», är ansvarig för alla olyckshändelser, som ej är en följd af bevisad vårdslöshet från arbetaren. Om en olycka med dödlig utgång skulle inträffa till följd af arbetsgifvarens försummelse att hafva skyddsanordningar, kan han enligt »Employers Liability act» få plikta 100 pund, hvilka genom inrikessekreteraren kan tillfalla den dödes familj. Genom Workmen's Compensation act kan arbetaren få högre ersättning. Vid dödsfall en summa lika stor med förtjänsten under tre år, eller om detta blir mera, 150 pund; och har arbetaren ej varit anställd i tre år, räknas ersättningen 156 gånger arbetarens medelveckelön den tid han eller hon varit anställd. I intet fall får ersättningen bli högre än 300 pund eller lägre än 150 pund. I fall af skada utan dödlig utgång är ersättningen 1 pund i veckan eller 50 % af lönen i medeltal.

Men i allt hvad som berör annan snygghet än hvitlimning, äfvensom andra saker såsom ventilation, uppvärmning och andra sanitära förhållanden, äro nog de engelska fabriksverken efter de svenska. Lokalerna äro i allmänhet ohyggligt dragiga, beroende dels på det vårdslösa byggnadssättet och dels på att man är likgiltig för att skydda arbetarna för drag. Skulle arbetarna i Sverige, t. o. m. under de blidare årstiderna, bli utsatta för drag i samma mån, så blefve många dödssjuka. Men man måste i England vara mer hårdad. I arbetarebostäderna kan man känna drag tvärs igenom väggarna. Klimatet är ju mycket mildare; 5—7 köldgrader (celsius) förekomma dock ej sällan vintertiden.

Klagomål öfver drag i fabriksverken saknas icke heller i yrkesinspektörens årliga rapporter. Många fabriker och verkstäder sakna eldstäder, och andra möjligheter för uppvärmning.

* * *

De sanitära förhållandena inom fabriksverken höra i första hand under hälsovårdsmyndigheterna enligt »Factory and Workshop act of 1891». Från 1871—1891 hade de hört under yrkesinspektionen. Otillfredsställande sanitära förhållanden hafva yrkesinspektörerna att rapportera till hälsovårdsmyndigheterna; det är först om dessa försumma sin skyldighet, som yrkesinspektörerna måste gripa in. År

1899 gjorde de kvinliga yrkesinspektörerna 273 sådana anmälningar, däraf 106 för London.

Det var efter det att 1891 års lag trädde i kraft, som man insåg vikten af att hafva: *Kvinliga hälsovårdsinspektörer*.

Dessa utses af de olika församlingarna. Deras antal i London var vid 1899 års slut 8. Den första församlingen (vestry) i London, som utnämde en kvinna till hälsovårdsinspektör var Kensington 1893. Detta exempel följdes snart af flera församlingar.

De kallades de första åren för: »Workrooms Inspectors», och hade skyldighet att inspektera alla verkstäder och tvättinrättningar i församlingen, tillse att det lagenliga måttet af 9 kubikmeter fanns för hvarje sysselsatt person, att ventilation, renhållning, hvitlimning af väggarna m. m. sådant var tillfredsställande. 1895 blefvo de först i en församling och sedan i de öfriga utnämnda till »Sanitary Inspectors», med samma myndighet som de manliga kollegerna. Skillnaden mellan en »Sanitary Inspector» och en »Workrooms Inspector» är, att den sistnämnda måste hafva fullmakt från en »Sanitary Inspector» eller hälsovårdsnämnd för att kunna vidtaga rättsliga åtgärder mot dem, som ej efterleva föreskrifterna med afseende på hälsovården. Deras arbete undergick dock ingen förändring i och med ofvannämnda utnämning.

Alla utnämningar till »Workrooms-» eller »Sanitary Inspectors» måste sanktionernas af »Local Government Board» och alla sökande måste hafva betyg öfver en genomgången kurs i ett »Sanitary Institute». I London fordras betyg från »The Sanitary Institute» därstädes. I landsorten äro förhållandena något annorlunda. Examination vid The Sanitary Institute försiggår två gånger årligen och är föregången af en tre månaders kurs med föreläsningar i olika ämnen såsom: hälsovård, uppvärmning, ventilation, vattentillgång, huskonstruktion, dränering, decinfektion m. m. Därjämte göras under lärares ledning besök vid särskilda platser, som äro intressanta ur hälsovårds-synpunkt. De flesta af de kvinliga inspektörerna hafva förut genomgått ett hygieniskt institut. Ett sådant har »National Health Society» i London upprättat särskildt för kvinnor.

»Sanitary Inspectors» utföra sitt arbete under kontroll af distriktets hälsovårdsnämnd. De äro skyldiga att föra diarium öfver sitt arbete samt att skrifva vecko- och månadsrapporter. Dessa äro på bestämda tider till granskning öfverlämnade till en komité.

De kvinliga hälsovårdsinspektörernas arbete är mera regelbundet än yrkesinspektörernas. Då de intet hafva att göra med

arbetstiden inom verkstäderna, kunna de avsluta sitt arbete 5—6 e. m. efter cirka 6—7 timmars arbete. En af deras sysselsättningar är att utskrifva arbetarnas kort för verkstäder, med uppgift om huru många arbetare, som få sysselsättas i hvarje rum med dess uppmätta kubikrymd. I södra London och andra städer såsom Birmingham, Glasgow m. fl. hafva kvinliga hälsovårds-inspektörer blifvit utsedda att inspektera arbetarebostäder och gifva arbetare-hustrurna råd med afseende på hemmets och barnens skötsel.

A. S.

Litteratur.

Svenska kulturbilder ur 16- och 1700-talens historia. Populära föredrag af *Ellen Fries*. Utgifna af *Lydia Wahlström*.

Alla vänner af levande historiska skildringar och alla vänner af Ellen Fries skola med glädje hälsa ännu ett arbete af den alltför tidigt borttryckta författarinnan. Det är två serier föreläsningar, hållna på uppdrag af pedagogiska lärokursen i Stockholm, som nu utkommit i bokform, med största samvetsgrannhet och pietet redigerade efter författarinnans efterlämnade koncept af historikern doktor Lydia Wahlström.

Ordet pedagogisk må ej ingifva någon den föreställningen, att här är fråga om något torrt och tråkigt, en vanlig historisk läsebok. Detta är så långt ifrån fallet, att tvärtom flera af dessa föreläsningar i liffull konkretion kunna mäta sig med skildringarna ur svenska adelns familjelif. Den väsentliga olikheten mellan dem och den nyssnämnda serien ligger i deras vidare omfång hvad ämnen beträffar och i deras fullkomliga underordnande under synpunkten af det tidstypiska. Föreläsningarna afsågo nämligen att gifva »typiska skildringar ur Sveriges kulturhistoria under nyare tiden» jämte kortare öfversiktliga framställningar. Men dessa skildringar från samhällslifets olika områden hafva som sagdt fått samma prägel af lif som familjeinteriörerna, byggda som de äro på originalhandlingarna, ofta med användande af deras egna ord.

Den afdelning, som bär den kanske ej för alla lockande öfverskriften »Rådssammanträden under storhetstiden» är ett glänsande exempel på hvad doktor Fries menat med typiska skildringar. Hon låter oss först närvara vid det sammanträde, där skälen för och emot Sveriges deltagande i trettioåriga kriget med sextonhundralets omständighet uppradas och vägas; sedan vid voteringen då kriget beslutas och Gustaf Adolf avslutar förhandlingarna med de aningsfulla orden: »Jag ser mig själf ingen rolighet mera hafva att förvänta

förr än den eviga roligheten». Det är ett högtidligt skådespel, som här framträder i full belysning, ett af de största ögonblicken i Sveriges historia. Af helt annan art, men ytterst karaktäristisk såväl för tiden som för de uppträdande är den scen, som utspelas inför läsarens ögon i framställningen af ett rådssammanträde 1648. Christina vill genomdrifva Adler Salvii utnämning till riksråd, men de aristokratiska gamla herrarna med Axel Oxenstierna och Per Brahe i spetsen sätta sig däremot på grund af hans ofrälse börd. Hur den 22-åriga drottningen vet att drifva sin vilja igenom i det hon, fullständigt herre öfver situationen, än klart framlägger sina skäl, än gör ironiska utfall mot Per Brahes högaristokratiska fördomar, än vädjar till Axel Oxenstiernas oegennyttiga fosterlandskärlek och pietet för Gustaf Adolfs minne, det är här på några få sidor så framställt, att man ser och hör scenen.

Afslutandet af freden i Brömsebro (i föreläsningen om 1600-talets svenska diplomati), riksdagen 1650, Whitelockes beskickning till Sverige 1653, 1756 års revolutionsförsök och Gustaf III:s uppfostran äro föremål för likartade liffulla och detaljerade skildringar. Det är för öfrigt icke lätt att ur denna rikedom af på en gång sakliga och målande framställningar utvälja det mest anslående, om än författarinnaus utpräglade sympati för 1600-talet förlänat ett rikare intresse åt flertalet af teckningarna från denna tid. Af de kapitel, som ägnats de olika tidehvarfvens sätt att uppfostra ger sålunda 1600-talet jämte de ledande idéerna och Gustaf Adolfs genialiska framtidstankar ett genomfördt konkret fall, 1700-talets en öfverblick, belyst af exempel. Här saknar man också bland svenska pedagogikens märkesmän den banbrytande Anders Rydelius.

Hvad som slutligen ger denna växlande kedja af bilder sammanhållning och riktig belysning är öfversikterna, som i stora enkla drag med sällsynt förmåga att skilja mellan väsentligt och öväsentligt, gifva ett tidehvarfs karaktär. Sådana äro den ypperliga uppsatsen om »Stormaktspolitiken och Sveriges utveckling», redan känd från Heimdals folkskrifter, och den kortare öfverblicken öfver 1700-talet, med dess splittrade och skiftande lynne.

Genomförda teckningar af tidehvarfvens stora personligheter ingingo ej i planen för dessa föreläsningar; men personligheterna framtråda dock ofta i karaktäristisk belysning än i den ena än i den andra situationen. Några exempel äro redan i det föregående anförda och jämte dem böra nämnas Carl Gustaf Tessin, Lovisa Ulrika och framför allt Gustaf III, konstnärsnaturen på tronen. I teckningen af honom såväl under barnaåren som vid brytningen 1789 har doktor Fries' psykologiska intresse sammansmält med intresset för det tidstypiska och af det rika materialet skapat en genom spelet af dagar och skuggor lefvande bild. Den psykologiska gåta, som heter Carl XII, har däremot fått endast ett knappt utrymme sig tillmätt. Det sammanhänge med doktor Fries' djupt rotade öfvertygelse om betydelsen af Sveriges stormaktsställning, med hennes fruktan för vår östra grannes utvidgningspolitik och för öfrigt

med hela hennes anläggning att hon icke, vare sig i sina nu tryckta föreläsningar eller i föregående skildringar af karoliner, gjorde Carl XII ens som personlighet full rättvisa. Den omständigheten, att hon aldrig i bref eller anteckningar af Carl XII:s män funnit ett ord af svärmisk tillgifvenhet för konungens person, kan ej vara afgörande för uppfattningen af förhållandet mellan dem och honom. Det är mycket, som ligger underförstådt under brefvens otympliga vändningar, och fakta tala härvidlag högre än ord.

Det är dock otacksamt att inför ett arbete, som ger så mycket, komma med önskan om ännu mer. Jag föreställer mig, att denna rika skattkammare af svenska bilder och scener, samlade i pedagogiskt syfte, också skall blifva ovärderlig för historieundervisningen, särdeles som ännu otryckta handlingar ligga till grund för många af dem. Den skall tjäna sträfvandet efter konkret innehåll, ej tomma ord, efter »realism i undervisningen» genom sina ypperliga illustrationer till de vanliga historiska termerna. Men dessa »Svenska kulturbilder» skola helt visst tillika blifva skatter för alla historiskt intresserade, särskildt för ungdomen. Och så skall det, som utgjorde själfva själen i Ellen Fries' historiska föredrag, hennes djupa lågande fosterlandskärlek, ännu efter hennes död liksom förr hos mången af hennes åhörare tända en gnista af samma eld.

S—d.

*

Bröderna. Af *Annie Quiding*. Prisbelönt af Svenska Akademien.

Annie Quiding väckte genast vid sitt första framträdande på den litterära banan uppmärksamhet genom sin eminenta berättare-talang, som ej röjde något af en nybörjares osäkerhet. Och lika färdig och klar som hennes form, var också hennes lifsåskådning. Stark pietet för allt det bästa, som det nu lefvande släktet tagit i arf af gångna generationer, är denna lifsåskådnings mest utmärkande drag och inspirationen i hennes diktning; men det nya i tiden, äfven det bästa nya, har blott föga af hennes sympati.

Den nyligen utkomna dikteykeln »Bröderna» stärker ytterligare det intryck, som man fick redan af Annie Quidings första böcker. Äfven här är svärmeriet för det förgångna diktens själ. Ett ståtligt preludium manar fram bilden af en tysk småstad med branta gator kring domens fot och ger en mäktigt medeltidsstämning, en stämning, som ej jagas på flykten af de närmast följande sångerna. Bröderna Kraft, den äldre, prästen, och den yngre, som växer upp i domens skugga och lyssnar till gamla Käthes sagor vid spisel-flamman eller bläddrar i store brors bilderbibel, kunde likaväl varit samtida till sin namne, den gamle Nürnberger-mästaren; och Hans' barndomsvän, Liesel, har ej mer nutidsprägel. Först i senare hälften af boken blir det tydligt, att läsaren har framför sig en nutids-skildring. Efter brytningen med den äldre brodern, med Liesel och med sin barndomstro framträder Hans Kraft som den moderne

läkaren-vetenskapsmannen, och det visar sig, att hans utveckling som sådan är ämnad till bokens tyngdpunkt och kärna, barndoms- och ungdomssagan blott till en episod.

Vetenskapsmannen, som helt går upp i sökandet af en ny sanning, som tror sig stå nära en storartad upptäckt och så plötsligen märker, att han gått ut från falska förutsättningar och känner grunden vackla under sina fötter — det är ett lika rikt som fordrande ämne för konstnärlig behandling. Förf. har valt, att endast lätt skissera det. Hon låter Hans Krafft själf i korta antydningar berätta sin utvecklingsgång för brodern till det ögonblick, då han gaf allt förloradt och sökte döden i arbetet bland de pästsjuka i Indien. Ateist ända från brytningen i ungdomsåren, blef han där inför det öfverjordiska lugnet hos ett af plågans offer ånyo gripen af vissheten att det måste finnas en Gud;

»I sällsam cirkel lifvets' starka öden
Till samma grundval återförde mig».

Så biktar den yngre brodern för den gamle under ett lif af kärleksgärningar grånade prästen sin omvändelsehistoria. De kunna nu på skilda vägar verka för sitt mål och »Gud har plats för båda i sin världshushållning.» Men representanten för den allena saliggörande kyrkan ryggar tillbaka för en så teosofiskt färgad tro, som den forne ateistens, och återseendets lycka blir blott half, som den måste vara,

»då hjärtan mötas, tanken ej är med».

Detta är i korthet dikteckelns innehåll. Med alla vackra enskildheter och all sin varma entusiasm, lider den af en brist på helhet, som försvagar intrycket. Den behandlar två, hvart och ett för sig rika och intressanta motiv, men den genomför ej fullt någotdera af dem. Ojämförligt fylligast och bäst behandlad är det första, brödernas strid om Liesel, den unga flickan, som är lik madonnan i domen:

»En ljuf liten barnslig skepnad — ett verk af tidig gotik —
Med blick af renaste oskuld, på himlarnes visdom rik.»

Liesel med sin tidiga andaktsfyllda dragning till ett lif i religionens tjänst, ställd mellan prästen Paul, hennes biktfader, som i henne ser Guds korade redskap, och den unge Hans, som ej kan tänka sig lifvet utan ett eget hem med henne — dessa tre och konflikten mellan dem kunde och borde behärskat dikten alltigenom. Men nu glider i berättelsens sista tredjedel Liesel undan som en skugga, och det starka, nya motivet träder fram utan rötter i det föregående och utan att den flyktiga behandlingen kunna göra sig så gällande, som det fordrar. Afslutningen håller ej, hvad början lofvade.

Det är också öfver slutsången något mera flackt och prosaiskt, som bryter af mot de första sångernas af religiös stämning fyllda lyrik. I dem har diktarinnan funnit en långt verksammare form för sin indignation öfver tidens materialism och sin religiösa pietet än i sista afdelningens direkta utfall och resonsemanger. Det är

flykt och glans öfver skildringen af Corpus-Christi-festen, men Hans' bikt, som kunde varit tragisk är blott beklämmande och slutorden göra horisonten trång. Är det väl förf:s mening, att en mänsklig-hetens välgörare, en läkare, som vågar sitt lif i strid med sjukdomens makter, en vetenskapsman, som oförfäradt och med brinnande håg söker sanningen, först då har sin plats i »Guds världshushållning» när han från förnekelse eller tvifvel dragits öfver till religiös tro? Det ser verkligen så ut. Men en sådan ensidighet i uppfattningen skadar blott allt för mycket den ädla sak, åt hvilken författarinnan vigt sin penna, kampen mot

»den enda tro, som vantrons namn förtjänar,
som blott åt stoftet varats rätt förlänar,
som knyter händer, hvässar järn och stål
för egen vinst, som jagets enda mål.»

S—d.

*

Mikroorganismerna i praktiska lifvet. Bakteriologiens utveckling och nutida ståndpunkt af *Ernst Almquist* och *Gerda Troili-Petersson*.

I vår tid råder ingen brist på vetenskaplig lärobokslitteratur i äfven populär form. Vi äro redan så begåfvade med lättfattliga framställningar af de vetenskapliga sanningarna, att man framför en ny bok i denna genre gärna frågar sig litet tviflande: manne förf. kan försvara sitt uppträdande med en själfständig uppfattning och syn på ämnet, eller ha vi fått skåpmat i mer eller mindre lyckad omstufning?

Låt oss genast med nöje konstatera, att denna fruktan beträffande professor Almquists och fröken Troili-Peterssons bok är ogrundad. Redan innehållsförteckningen visar, att en mängd hittills, så vidt vi känna, icke på samladt håll behandlade företeelser förenats inom en gemensam ram, och man behöfver ej studera boken länge förrän en viss originalitet i såväl ämnets uppställning som detaljbehandlingen tydligt och, låtom oss tillägga, på angenämt sätt ger sig tillkänna. Såsom totalomdöme kan framhållas, att boken till följd af ämnets stora bredd i förening med ett koncist framställnings-sätt utmärker sig för vid horisont och öfversiktighet, ett par egenskaper som, i förbigående sagdt, den rent vetenskapliga facklitteraturen skulle vinna på att tillägna sig i högre grad än hvad nu ofta är fallet. Vi måste vara professor Almquist tacksamma, att han låtit oss på samladt håll få en öfverblick af alla de skiftande sätt, hvarpå mikroorganismerna ingripa i naturens hushållning och i vårt eget lif, vare sig det nu är djur eller växter, bakterier eller andra svampar, som åstadkomma de antydda verkningarna.

Stilen är koncentrerad och i regeln lättläst. Att den har en viss personlig färgläggning synes anmälaren snarare en förtjänst än motsatsen, och detsamma kan sägas om den intressanta inledningen.

Här skildras den historiska utvecklingen af vår kunskap om mikro-organismerna i form af biografiska skisser öfver tre i skilda riktningar banbrytande forskare, Pasteur, E. Chr. Hansen och R. Kock.

Volymen, som utgått från P. Palmquists förlag, har fått en tilltalande och gedigen utstyrsel. Att den är tryckt på tjockt och godt papper, är en detalj, som det må tillåtas att framhålla, emedan bland annat flertalet af våra svenska läro- och skolböcker i detta afseende lämna åtskilligt öfrigt att önska.

Med tillfredsställelse påminna vi särskildt i denna tidskrift om att professor Almqvist vid utarbetandet af sin bok biträdts af en kvinlig medarbetare. Fröken Troili-Petersson har både inom och utom vårt lands gränser förvärfvat specialutbildning på mejeribakteriologiens område.

Boken är njutbar äfven för icke naturvetenskapligt skolade läsare och vänder sig i främsta rummet till den bildade allmänheten, men kan dessutom tjäna fackmännen såsom en kortfattad, fullt modern handbok.

A. C.

Från skilda håll.

Fredrika Bremers minne.

Svenska akademins minnespenning för året har präglats öfver Fredrika Bremer. Minnesteckningen öfver den fräjdade författarinnan, hvilken i sammandrag upplästes på akademins högtidsdag den 20 dec., var författat af professor C. R. Nyblom.

Böcker för barn och ungdom Julen 1901.

Från Fredrika-Bremer-Förbundets Bokkomité.

För skola och hem. Svensk bokskatt, utgifven af *J. A. Lundell* och *Ad. Noreen*. Häft. 10—16; 18.

Denna förtjänstfulla samling, för hvars syfte förut i denna tidskrift redogjorts, har nu utsändt sitt adertonde häfte. I allmänhet är svensk litteratur från olika tidevarf däri representerad; en öfversättning af Horatii dikter i urval är dock äfven inryckt i samlingen.

Urvalet synes på det hela taget vara mycket godt, men författarna borde kanske vara något fylligare företrädda. Då alltför få smakprof meddelas, skulle det hela för lätt kunna ge intryck af en utvidgad läsebok, hvilket ju ej vore till bättnad för det litterära intresset.

Hvad innehållet i öfrigt beträffar, så måste i fråga om *J. Wallenberg, Min son på Galejan*, anmärkas, att alltför många cyniska och råa uttryck kvarstå, för att boken tryggt skulle kunna lämnas i ungdomens händer.

Utstyrseln förefaller något uniformerad. Detta i förening med titeln: »För skola och hem» — hvilken liksom sätter en etikett på den läsande — ger åt det hela en prägel af skolbok, som ej är fullt tilltalande för den publik, som afses.

Samlingen rekommenderas åt den mognare ungdomen.

Det ärofulla återtaget. En episod ur Valdensernas historia, af *Crona Temple*. Öfversättning från engelskan af *G. S. Löwenhielm*. Med illustrationer. Pris 1: 25.

De svåra religionsförföljelser, som i Frankrike efter det Nantesiska ediktets upphäfvande utbröto mot protestanterna, sträckte sig äfven till de modiga trosbekännarna af Valdensernas sekt, som bodde i Savoyens och Piemonts undangömda dalar. Dessa lydde ej direkt under den franske konungen, men måste dock nu liksom under förflutna dagar utstå hårda lidanden. Minnet af förfädrens kamp och

varma förtröstan på Gud uppehölo dock deras krafter, så att de ej vacklade i sin tro. Särskildt hos Gaspard Botta och Rénée Janavel var denna trosstyrka lefvande. De båda älskade hvarandra, men då faran inbröt öfver deras hembygd, var det ej tid att tänka på den enskildes lycka. Gaspard ägnade sina krafter åt sina trosförvanters sak, och Renée måste vårda sin gamla fostermoder. Flere tusen valdenser kastades i fängelse, och många omkommo genom den grymma behandling de där fingo utstå. Slutligen frigåfvos dock de kvarlevande, men måste utvandra till främmande land. Schweizarna skänkte de stackars flyktingarna en fristad och mottogo dem på det vänligaste sätt. Efter en tids vistelse i det nya landet blef dock längtan efter hemlandet så stark, att de beslöto trotsa påbudet och återvända till sina kära dalar. De lämnade därför sina nya bostäder och vandrade tillbaka den mödosamma vägen öfver Alperna under fiendernas ständiga anfall. Till sist ändrades dock de politiska förhållandena, och de få återstående valdenserna fingo sina rättigheter betryggade och kunde ostörda få bekänna och utöfva sin tro. Gaspard och Rénée möttes efter en lång skilsmässa och förenade sina öden med hvarandra.

Boken är skriven med en underström af värme och entusiasm, och då man vet, att det hela har verkligheten till bakgrund, kan man ej annat än känna sympati för personerna i den lilla berättelsen, äfven om de ej äro starkt individualiserade. Det rent litterära värdet är visserligen ej så stort, men barn, som ej äro blaserade, torde dock med intresse kunna läsa den enkla, men rörande skildringen, som är hållen i en varm och nobel anda. Priset är mycket billigt. Öfversättningen förefaller god och utstyrseln värdad, med undantag af illustrationerna. Dessa äro underhaltiga och göra ett öfvervägande komiskt intryck, hvilket i hög grad skadar stämningen i det hela. Ungdomsböcker med *skönlitterärt* innehåll borde i allmänhet ej vara illustrerade. En stark fantasi vill helst själf skapa sina bilder, och den mindre fantasibegåfvade försöker aldrig sätta sin föreställningsförmåga i själfständig verksamhet, om han utan ansträngning kan få bilderna gjorda.

Boken kan rekommenderas åt 12—14-åringar.

Sagan om Siegfried. Hjälten från Norden. Efter Nibelungssången bearbetad och för ungdomen berättad af *Zenaïde A. Ragozin*. Öfversättning från engelskan. Med illustrationer. Pris 2: 75.

Bearbetningar af klassiska verk äro i allmänhet icke att förorda: mycket af den ursprungliga andan går därvid förloradt, och det verkligt snillrika och intressanta blir ofta banaliseradt och förfuskadt. Men Tysklands stora nationaldikt, Nibelungenlied, är nog — särskildt genom språkformen — i sin originala gestalt alltför hårdsmält för ungdom, och därför kan man med glädje hälsa en bearbetning däraf. Ur allmänbildningssynpunkt är det ju af stor betydelse att lära känna innehållet i denna dikt, som inspirerat så många skapande snillen, och för dem, som gjort bekantskap med

Völsunga-sagans Sigurd Fafnesbane, kan det ju vara af intresse att jämföra tyskarnas och nordbornas olika framställningar af den germanske sagohjälten.

Berättelsen förefaller ganska väl gjord, men tonen är något torr och hvardaglig, så att det storslaget tragiska och högstämda ej kommer till sin fulla rätt.

Boken rekommenderas för ungdom från omkring 12 år.

I. De Gyllene böckerna. Homeros' Odysseé. öfversatt och bearbetad af *G. Borgström*. Med illustrationer. Pris 2: 75.

I företalet angifver öfversättaren sitt syfte, som är högst tilltalande. Genom framställandet af Homeros' verk i en form, som mera tilltalar vår tids smak, vill han göra dem njutbara för en större allmänhet. För vinnande af detta mål meddelas — i modernare språkform än föregående öfversättare — de första sångerna af Odysseén i utförlig metrisk öfversättning, de senare på prosa i sammandrag. Men är det verkligen så, att man med större intresse läser detaljerade episka skildringar i obunden än i bunden form? Vi tvifva därpå. Genom den poetiska rytmen och metriska anordningar i öfrigt får man det episka stoffet i lämpligt afpassade proportioner. Därtill är ju den poetiska formen den ursprungliga. Hade det inte möjligen varit bättre att ge flertalet sånger i metrisk form och då och då en kortare skildring på prosa? Nu får man ett poetiskt smakprof på sex sånger och sedan rätten i prosaform. Är detta verkligen den rätta proportionen och anordningen?

Bearbetningen är, enligt företalet, gjord äfven med hänsyn till ungdomen, så att det naturalistiska framställningssättet här och där mildrats. Men hvarför då medtaga redogörelsen för Demodokos' sång om Ares och Afrodite? Den är visserligen karaktäristisk för grekisk uppfattning af gudavärlden, men borde ej funnit plats i ett arbete, som skall läsas af de unga. Rekommenderas för ungdom af alla åldrar.

II. Don Quixote af Cervantes, för ungdom bearbetad efter Florians franska upplaga. Med illustrationer. Pris: 2: 25.

Vi veta ej hvilken upplaga i ordningen denna är på svenska af den odödliga riddarens af den sorgliga skepnaden lefnadshistoria, och ej håller ha vi haft tillfälle förvissa oss om, huruvida denna är bättre eller sämre än de föregående. Men då åtminstone den senast af professor Lidforss utgifna innehåller romanen in extenso och således i alla händelser är för vidlyftig och i sin helhet ej håller fullt lämplig för den läsekrets nu förevarande upplaga vänder sig till, torde denna sistnämnda ha sitt fulla berättigande. Ett dylikt sammandrag blir dock alltid ett våld på originalet, och åtminstone vissa partier borde ha berättats i hela sin utförlighet och med originalets egna ord; det öfriga kunde ha återgifvits i största korthet.

Illustrationerna äro ypperliga. De äro ju också af ingen mindre än Walter Crane.

Samlingens titel är ej tilltalande, lika litet som den förut behandlade »Skola och hem». Hvarför skall redan pärmen annonsera, att innehållet är garanteradt nyttigt och lämpligt? Hvarför får ej läsaren hämta sig denna öfvertygelse själf? »Den direkte meddelelse» har alltsedan Kierkegaards dagar fallit i en viss misskredit.

Sagan om Grette den Starke. Tolkad från fornisländskan af *A. U. Bååth*. Pris 3: 75.

A. U. Bååth är ju så känd såsom lycklig tolkare af isländsk litteratur, att en ny saga af honom öfverflyttad från detta språk helt visst skall hälsas med glädje och intresse af dem, som älska våra gamla vikinga- och hjältesagor. Grettes saga är en lång och utförlig skildring af »den starkaste man på Island», hvilken under 20 år var fredlös. Öfver honom hvilade ett olycksöde; han dräpte många män och drog öfver sig mycken blodshämnd, ända tills han, försvagad af sjukdom, som han erhållit genom trolldom och sejd, lömskt blef dräpt.

Boken ger en utmärkt inblick i isländska förhållanden och blifver en värdefull julgåfva, ej blott för äldre, utan för dädlysten och intresserad ungdom, särskildt gossar.

För ungdom från omkring 14 år.

Litteraturhistoriska bilder från Storbrittanien. Berättade af »*Tant Cissy*». Andra samlingen. Pris 2: 75.

Det är med verklig glädje vi här få anmäla en ny serie af de utmärkta »Litteraturhistoriska bilder», hvarmed *Tant Cissy*s fina penna redan för två år sedan riktade vår svenska ungdomslitteratur. Dock — hvarför hänföra detta värdefulla arbete särskildt till ungdomsböckerna? Vi äro öfvertygade, att alla, såväl äldre som yngre läsare, skola känna sig i hög grad tilltalade af den lika fina som färgrika teckningen af en *Byrons*, en *Shelleys*, en *Carlyles* intressanta lefnadssaga samt innerligt önska, att *Tant Cissy* måtte frammana än flera bilder ur skuggornas värld och sedan på sitt eget behagliga sätt framställa dessa för våra blickar lika lifslevande som dem hon hittills presenterat.

Af det sagda framgår, att boken passar för läsare af alla åldrar öfver 16 år.

Under den högstes beskärm. En berättelse från Trettioåriga krigets dagar. Af *Margareta Lenk*. Öfversättning från tyskan. Pris 2: 50.

En by i Sachsen vid namn Walddorf blir år 1631 plundrad och ödelagd af Tillys vilda krigarskaror. Dess fromme kyrkoherde dödas och dennes fyra små moderlösa barn, tvänne gossar och tvänne flickor, blifva åtskilda och utsatta för alla möjliga faror.

Efter några år återfinna de dock hvarandra, och hvar och en af dem berättar sina lefnadsöden, hvaraf framgår, att de ej hade tagit någon egentlig skada af det vilda lifvet omkring dem under krigets dagar; ty den Gud, som deras fromme fader lärt dem att älska och lyda, hade varit deras beskyärm.

Detta är hufvudinnehållet af berättelsen.

Med intresse följer man de stackars öfvergifna syskonens lefnadsöden, åtminstone så länge de äro barn. Som stora blifva de nog, oaktadt all förträfflighet, något mindre intresserande. Men boken är i alla fall mycket god och uppbygglig för ungdom öfver 12 år.

Arfvingen till Redelyffe. Af *Charlotte M. Yonge*. Fri öfversättning af Signild Wejdling. Pris 4: 75.

Denna bok utgör n:o 5 af Gamla ungdomsböcker i nya upplagor och bör med glädje och tacksamhet hälsas välkommen af dem bland ungdomen, som ej förstå nog engelska för att på grundspråket njuta af denna sällsynt fina bok. För många af den äldre generationen torde bokens innehåll vara bekant — många torde de unga varit, som med spändt intresse läst boken och känt sitt hjärta klappa af entusiasm för den högsinnade Sir Guy och den renhjärtade Amy. Det djupa allvaret, den rena andan och den från pjunkighet fria, friska tonen i denna bok göra det till en verklig vinst för vår ungdomslitteratur, att ett dylikt arbete framträder i en ny, tilltalande öfversättning. Språket är godt, och med varsam, förstående hand har öfversättarinnan tagit bort just det som möjligen kunde verka som longörer i en öfversättning. Äfven vår tids ungdom skall helt säkert hälsa boken välkommen. Passar för flickor och gossar från 14 år.

Klöfverbladet. Berättelse för unga flickor af *Jessie Mansergh*. Öfversättning af *E. Silfverstolpe*. Pris 2: 25.

En flicka utan ärelystnad. Af *Isabel Stuart Robson*. Öfversättning af *E. Silfverstolpe*. Pris 2: 25.

Dessa båda böcker äro hvarandra mycket lika både i yttre och inre afseende. De utgöra n:ris 29 och 30 i serien »Nytt bibliotek för barn och ungdom» och skilja sig ej i något afseende från den typ, som hvarje år återfinnes i denna serie.

Klöfverbladet innehåller berättelsen om trenne unga flickor, som bo på landet hos sin fader, en framstående författare. De äro nog lyckliga i detta hem, men längta dock efter omväxling i sitt lif, och då den äldsta af dem, Hilary, äntligen får komma till London, till en ungdomsvän af fadern, fröken Carr, känner hon sig öfverlycklig i början. Snart plågas hon dock af sin tafatthet och blyghet i sällskapslifvet, och under inflytande därpå glömmar hon på sin första stora bål att taga af sig de röda filtofflor, med hvilka fröken Carr bedt henne skydda de hvita sidenskorna. Vid återkomsten till hemmet är hon så förändrad och missnöjd med allt, att

de andra systrarna först blifva ledsna och så onda. Icke bättre går det för den andra system, Lettice, hvilken af fröken Carr inbjudes att vistas hos henne under tre år. Hon förlofvar sig med en man, som hon icke älskar, och först då allt är färdigt till bröllopet, inser hon sitt misstag och ger den stackars Arthur Newcome afsked. Den yngsta dottern, Nora, är en rask och hurtig flicka, som har en djupare natur än systrarna. Hon förlofvar sig med en ung man, som hon känt sedan barndomen och som varmt fäst sig vid den trofasta, muntra flickan. Rex far till Indien och Nora lofvar att vänta på honom de tre år han behöfver för att skapa henne ett hem. Hilarys natur blir mjukare och mindre egenkär, och äfven hon blir lyckligt gift.

Felet i denna bok ligger däruti, att karaktärerna äro svaga eller rättare svagt tecknade. Man vet aldrig hurudan en person är, huru han konsekvent skall handla uti ett gifvet fall, till följd af sin inre natur. Detta gör, att den behållning man efter genomläsandet af dylika böcker har är ganska ringa. Därtill kommer, att den ena boken liknar den andra så pass mycket, att om man läser dem efter hvarandra, de flyta in i medvetandet till ett.

Dylika böcker böra läsas på grundspråket såsom oskadlig öfning — där märker man ej håller, huru olika engelsk och svensk uppfattning af ungdomslif och ungdomstankar är. Angående titeln Klöfverbladet, skulle vi särskildt vilja anmärka, att redan förut två böcker — en öfversättning och ett original — med detta namn finnas.

Den andra boken, »En flicka utan ärelystnad», har måhända något bättre tecknade karaktärer än »Klöfverbladet». Flickan utan ärelystnad heter Kathleen, och hennes brist på ärelystnad består däruti, att hon ej vill blifva en bokmal som systemen Cynthia. Denna Cynthia framställes såsom en tankspridd, slarfvig och självvisk natur, och för dessa fel har hon sina kunskaper i fornforskning att tacka! Kathleen däremot är praktisk, glad och varmhjärtad, sköter om hemmet och sin gamla far, professorn, och är för resten ganska bra tecknad, något som ej kan sägas om Cynthia. I boken förekommer också en skäligen intresselös kärlekshistoria.

Den gamla prästgården af Ebba Nordenadler. Berättelse för flickor. Pris 2 kr.

I denna bok finnes icke en enda tätttryckt, långträdig sida. Som bekant utgör detta en garanti för att boken är rolig — så mena åtminstone mycket unga flickor. Och boken är också rolig; de flickor, som komma till Tomtebodas prästgård och bli bekanta med alla dess invånare, både gamla och unga, de komma i mycket godt sällskap. De få där lära sig mycket, som är både nyttigt och nöjsamt. »Doktorn» i prästgården är en gammal ungarl; hans hus förestås af hans syster, som tidigt blef änka. Det är hon, som är farmor åt alla de glada kusinerna, hvilka under somrarna råkas i

prästgården. Där lära vi känna den muntra, obetänksamma, men så varmhjärtade Magda, den förståndiga och kloka Gertrud och så Harriet, hon som redan är fullvuxen och beundras af den litet otymplige kusin Gerhard, hvilken med tiden blir en bra och duktig karl. I prästgården finnes också gamla Kerstin, den gamla tjänarinnan, hon som ömsevis moraliserar och ömsevis skämmer bort de kära barnen.

Som exempel på det verkligt vackra, som finnes i boken, skulle vi vilja framdraga historien om huru den obetänksamma Magda först sårar den stackars klockaren, hvilken är på besök hos doktorn, och hur hon sedan med en blombukett i handen vandrar till honom på hans namnsdag, Jakobsdagen, för att gratulera och be om förlåtelse. — Vi skiljas från prästgården, öfvertygade om, att de unga, som växa upp där, skola en gång bli bra och dugliga människor. Passar för flickor från 13, 14 år.

Ur en yrhättas dagbok af Dikken Zwilgmeyer. Bemyndigad öfversättning af *Hellen Lindgren*. Pris 1: 75.

Dikken Zwilgmeyer är f. n. norska barnens favoritförfattariinna. Och detta är ej underligt; hennes böcker äro friska, glada och naturliga. Den yrhätta, hvars bekantskap vi gjorde i fjor, har just icke stadgat sig mycket under det gångna året. Men att hon till slut skall blifva en god och bra människa, därom äro vi öfvertygade, och att hon i alla lifvets skiften och åldrar skall bevara sitt lynnes friskhet och munterhet, det tro vi också.

I bokens första del — Karsten och jag — få vi reda på, hvad dessa syskon taga sig till, och det är ej litet. Först ha de anordnat ett vattenfall, som, när fördämningarna brista, dränker ett par af grannens smågrisar och vållar deras far en utgift af 10 kr. Så resa de på besök till sin tant och onkel — denna resa är särdeles väl och roligt skildrad. Så få vi vara med om »en skoldag» — vi få väl tro, att det kan gå så till i en norsk flickskola, eftersom en norsk skolflieka gör skildringen — och den är rolig, det kan ej nekas. Till sist tänker Inger Johanne bli konstberiderska, men afstår lyckligtvis från sitt beslut.

Bokens andra del handlar om »glada dagar». Dessa äro så många och mångahanda, att de nästan verka tröttande. Inger Johanne — yrhättan — säger om sig själf, att hon »pratar som en speldosa», och däri har hon utan tvifvel rätt, men eftersom speldosan spelar idel roliga stycken, gör det ju ingenting. Men Inger Johanne har också redan vid unga år en ovanlig förmåga att skrifva bref — hon är också på det området en speldosa. Hon skrifer till sin goda vän Mina ett bref på sju tätt tryckta sidor. Bland de glada dagarna är »Vid åtta års ålder» ett litet mästerstycke; gamla och unga ha lika roligt af den. Om vi få tro titelvignetten, har Inger Johanne sedan i fjor bytt om utseende. — Boken passar för barn — kanske mest flickor — från ungefär 11 år.

Timotys skor och andra berättelser af *Juliana Horatia Ewing*. Öfversatt af *A-i-e*. Pris 2: 50.

Det är en samling mycket nätta små berättelser, som här bjudes oss. Den första, den om Timotys skor, hvilka aldrig tålte att deras bärare gick på onda vägar, är både vacker och rolig. Mycket rolig är också berättelsen om gamla tant Juliana, som ställes inför rätta i leksakslandet af alla de leksaker hon slagit sönder som barn och dömes enligt principen lika mot lika.

En ren och god ande genomgår hela boken och det gör, att vi kunna varmt rekommendera den särskildt till våra flickor om 12 år, hvilka säkert med nöje komma att läsa den.

Elli, en berättelse för unga flickor af *Elise Hofmann*. Öfversättning af *O. H. G—d*. Pris 2 kr.

Berättelsen är af samma art och natur som flera af de från tyskan öfversatta berättelser för unga flickor, hvilka på senare år kommit oss till del. Den är schablonmässig, sentimental och ganska onaturlig.

Elli är en rik och i mer än vanligt hög grad bortskämd ung flicka. Rikedom och fina kläder var det enda, som betydde något i hennes hem. Hennes mor är en t. o. m. i berättelseböcker ovannligt ytlig dam. När Elli skall fara och hälsa på sina släktingar i Thüringen, säger modern till sin lilla 12-åriga flicka: »Jag skall göra dig ytterligare några nya toiletter och hattar, älskling, så att de i Wehrbach få se hur en storstadsdam tar sig ut; Vollmars lefva mycket behagligt, i goda förhållanden». Elli finner sig emellertid mycket väl i det enkla hemmet i Thüringen och mottar där många goda intryck. Hon växer upp till en ung dam och blir naturligtvis snart förlofvad och lefver under sin »brudtid» ett lyckligt lif. Då emellertid hennes fästman upptäcker att hennes far är ruinerad, bryter han förlofningen — han hade endast traktat efter Ellis pengar. Elli begynner nu ett nytt lif; hon får en kontorsplats hos sina släktingar i Thüringen och lefver där lycklig och nöjd.

Lyckligtvis äro så ytliga mödrar som Ellis sällsynta, och vi kunna ej förstå hvarför unga flickor skola göra bekantskap med dylika öfverdrifter. — Vi råda öfvers. att förkofra sig i det tyska språkets förstående och det svenska språkets skrivande.

Indianhöfdingens hofmålare, af *Ludvig Anders*.

Indianagentens döttrar och

Samohaha och siouxkriget, af *Carl Cassau*.

Watawa, indianhöfdingens dotter, af *E von Barfus*. Pris för hvart och ett af dessa arbeten: 1: 25.

Old Shatterhand och Yuma-indianerna. Berättelse från Mexico af *Karl May*. Öfversättning från engelskan af doktor *P. Hallström*. Pris 3 kronor.

Skalpjägarna eller kriget med navajoindianerna. Efter Mayne Reid af *Fried J. Pajeken*. Öfversättning af *Oskar Guldbrand*. Pris 2: 75.

Vi tillfoga här nedan äfven en förteckning öfver några förra året utkomna indianböcker, hvilka vi då ej voro i tillfälle att omnämna.

I ödemarken, af *E. von Barfus*.

Vildrosen, af *Kristofer Janson*.

Präriejägarna. Skildring från striderna mellan Nordamerika och Mexico, samt

Vilda Vestern, af *Ludvig Anders*.

Texas Ros, af *L. V. Graepp*.

Nybyggarna, af *E. Graef*.

Skinstrumpans död, af *Emil Richter*.

Den hvita indianbruden,

Trappers hemlighet, och

Guldets förbannelse, af *Otto Brüchig*.

Förföljda af indianer. Ur lifvet på prärien at *L. A. Western*.

Som vi redan många gånger i de små anspråkslösa bokrevyer, hvilka föregått denna, uttalat våra tankar om de s. k. indianböckerna, är det ej utan en viss tvekan vi åter våga oss in på detta område. Vi frukta nämligen, att våra läsare skola finna både ord och tankar allt för välbekanta och att de skola förvåna sig öfver deras oföränderlighet och den outslitliga lifskraft som vidläder dem. En del af skulden för denna enformighet måste vi dock öfverflytta på indianböckerna själfva, ty omväxling hör ej till deras mera framträdande egenskaper — som vi veta, äro de i dag hvad de varit för decennier sedan. Af denna orsak gifva vi ej håller någon redogörelse för innehållet i här ofvan uppräknade arbeten. Men emedan de, som den anmärkningsvärdt långa namnlistan noggsamt visar, spela en stor roll vid vår ungdoms nöjesläsning, vilja vi i största korthet uttala några allmänna anmärkningar om den i år och föregående år utgifna indianlitteraturen.

Det förefaller oss som vore öfversättningen i ofvan uppräknade böcker — ty ingen af dem är af svenskt ursprung — mera värdad än förut varit fallet, och äfven innehållet tycks ha undergått en något allvarligare sofring. Händelserna äro visserligen tecknade med allt för bjärta färger, men de öfverskrida i allmänhet ej det sannolikas och naturligas gräns, om också bortröfvade barn i nästan hvarje bok träffa på föräldrar och släktingar, där man minst kunde vänta sig det, och blodiga och råa scener aldrig saknas. Det ser ut, som hade man äfven i Tyskland, där de flesta af dessa arbeten sett dagen, kommit till insikt om faran af att sätta böcker af allt

för dålig litterär och estetisk halt i händerna på det uppväxande släktet. Mycket återstår dock ännu att önska, ty nog bär flertalet af dessa arbeten prägeln af dussinverk, och vi vidhålla därför ännu den af oss så många gånger uttalade åsikten, att omåttlig läsning af sådana böcker kan medföra den faran, att de ungas känslolif förlorar sin finhet och friskhet. Vi hetona, att det är *omåttlig* läsning af äfventyrsböcker vi varna för; måttlig njutning af denna för de unga i allmänhet så kära läsning bör ej blifva till skada för deras utveckling eller beröfva dem lusten att göra bekantskap med arbeten af mera gediget och ideellt innehåll.

De flesta af de här uppräknade böckerna torde nog komma att i hög grad roa unga läsare. Som de äro tämligen likartade till sitt innehåll, är det ej lätt att afgöra, hvilken eller hvilka af dem böra äga företräde framför de andra. *Samohaha*, *Watawa* och *Nybyggarna* äro kanske mera enformiga än de andra. I *Texas ros* finnas obyggliga beskrifningar på de marter rödskinnen låta en hvit undergå — men — grymma och råa våldsbragder förekomma öfverallt. *Ödemarkens ros* torde höra till de roligaste och minst bloddrypande af berättelserna. *Vilda Vestern* torde redan vara känd af den äfventyrsälskande ungdomen, ty den har allt sedan 1895 funnits i bokmarknaden. *Skalpjägarna* är utan tvifvel en ganska rafflande läsning. Så är äfven *Oid Shatterhand*, som dessutom ej har något slut. Ett sällskap tyska utvandrare lockas af en bof till en landtegendom i Mexico, där något hemskt och ohyggligt öde skall drabba dem. När man äntligen hoppas att få veta, hvori detta hemska skall bestå, slutar berättelsen helt hastigt, och man får nöja sig med löftet att boken framdeles skall fortsättas. Den är naturligtvis spännande och underhållande. Torde bäst passa för omkring 14-årig ungdom. De öfriga äro mest lämpliga för åldern 12—14 år.

I sammanhang med ofvan omtalade indianböcker vilja vi äfven omnämna:

Äfventyrsböcker. Tolf till antalet. Öfversatta från tyskan. Pris 30 öre stycket.

Vi hafva i flera år haft att anmäla några af dessa från tyskan öfversatta små äfventyrsböcker, hvilkas egentliga värde består uti, att de på grund af det billiga priset äro åtkomliga äfven för fattiga barn.

Bland de bättre i denna samling kunna vi nämna de två berättelserna, som äro skrifna af den kände sagoförtäljaren Wilhelm Hauff samt de tre af Glücklich.

En af Emil von Nord — n:o 59 — är ett mycket misslyckadt uppkök på, eller rättare, sammandrag af Jules Vernes »Resan till jordens medelpunkt». De öfriga sex äro vanliga små hopgjorda indianberättelser, dock af en rätt oskadlig beskaffenhet.

Mera anspråkslösa 10- å 11-åringar torde nog hålla till godo med denna mycket magra själaspis, men ej vilja vi påstå, att den i

någon mån kommer att bidra till höjandet af deras smak i litterärt afseende.

Vid elefantsjön. Händelser upplefda af en ung tysk i Afrika. Af *E. von Barfus*. Öfversättning. Pris 2: 25.

Den unge tysk, hvars äfventyr vi i denna bok få följa, är anställd vid ett faktori vid Mungo i Kamerun. Härifrån företager han färder längre in i landet för att sätta sig i handelsförbindelser med där boende negerstammar. Dessa färder äro naturligtvis för- enade med stora faror, och han får utkämpa strider både med vilda djur och vilda människor, men författaren har dock hållit sig inom rimlighetens gränser, och därigenom komma alla händelser att verka ganska naturliga, ja nära nog upplefda.

Boken lämpar sig mycket väl för gossar om 14 år och där- öfver och kommer säkert att roa dem.

Öfversättningen är vårdad. Visserligen tröttnas örat af det ständigt återkommande »alldenstund», men som det ordet tycks vara nära nog oundvikligt i öfversättningar från tyskan, får man söka finna sig däri.

I den kinesiska drakens klor. En berättelse från fjärran östern af *Friedrich Meister*. Öfversättning med åtta helsidesbilder. N:o IX af gossarnas äfventyrsböcker. Pris 1: 50.

En ung man, Fritz Henning, anställd hos en tysk firma i Kanton, blir invecklad i tvänne äfventyr, hvilka sins emellan hafva föga sammanhang. Det första utspelas till sjös; det andra, den egent- liga handlingen i berättelsen, i Kina, där han söker befria sin prin- cipal, som råkat i sin fiendes våld. Häruti bistås han troget af en ung kines, hvars goda, högsinnade karaktär bildar en vacker motsats till beskrifningen på hans öfriga landsmän.

Boken skildrar ganska lefvande det intensiva främlingshat, som besjalar det himmelska rikets söner, och de hemliga politiska säll- skap, hvilkas yttersta syfte är att utrota européerna, skymta fram i berättelsen. Ehuru denna endast handlar om ett fall af enskild hämd före fiendligheternas utbrott 1900, ser man dock att dessa ej kunna vara långt borta.

Gossar från 12 år torde med nöje läsa boken.

Unge husbonden på Hyson Hall af *Frank Stockton*. Öfver- sättning från engelskan. Med flera illustrationer. Pris 2 kr.

Den unge husbonden på Hyson Hall heter Philip och är endast 15 år gammal. Hans farbror, hos hvilken han bott, reser bort och lämnar åt Philip att ensam sköta gården och dessutom en mängd intrasslade affärer. Detta gör han som en hel karl, eller rättare som en rask och bra pojke, understödd af två jämnåriga vänner. Ganska lustig är beskrifningen öfver hur han kämpar om herraväldet med den gamla hushållerskan, och en spännande episod är den, då

gossarna lyckas bärga ett brinnande fartyg. När farbrodern till slut kommer hem, inhöstar Philip mycket och välförtjänt beröm.

Boken, i hvilken förekommer en hel del äfventyr, är ganska underhållande och kommer säkert att roa andra 15-åringar.

Den typografiska utstyrseln är mönstergill, men tyvärr lämnar öfversättningen åtskilligt öfrigt att önska. Öfvers. har ofta följt originalspråket så mekaniskt i spåren, att svenskan blifvit dålig och oklar.

I farans stund. Berättelser om modiga hjärtan och tappra dåd. Samlade af *H. O. Arnold-Forster*. Pris 1: 50.

Det är onekligen ett faktum, att gossar i allmänhet äro mera, realistiskt anlagda än flickor. Då en flicka börjar läsa en berättelse-så är hennes fantasi strax färdig att tillägna sig den som någon ting fullt verkligt. Gossen däremnt frågar vaniigen, om det är sant det som står i hans bok, och kan man svara ja på den frågan, så ökas betydligt hans intresse.

på att vara sannfärdiga. De handla nämligen om upproret i Indien 1857, om den stora branden i London m. fl. historiska tilldragelser. I detta afseende kunna ju således de gossar, för hvilka boken är skrifven, känna sig belättna. Och då boken dessutom innehåller hvad titeln angifver, nämligen berättelser om modiga hjärtan och tappra dåd, kunna vi antaga att 12—14-åriga ungdomar komma att läsa den med intresse, helst om dessa, hvilket ofta är fallet, särskildt hafva smak för kraftiga beskrifningar på strider och faror och hemskheter af allehanda slag; ty af sådana, hållna i en mycket tung stil, är boken uppfylld från pärm till pärm.

Vi kunna dock ej tro, att det i något fall kan lända till de unga läsarnas fromma att på en gång få i sig en sådan mängd af rafflande historier. Vi frukta tvärtom, att dessa af allehanda rysligheter uppfyllda böcker, hvilka vanligen äro gossarna tillägnade, i sin mån bidraga till att väcka och underhålla den stridslust och den morskhet, ja till och med grymhet mot kamrater, som ofta visa sig hos pojkar, åtminstone hos de mindre väl uppfostrade.

Flodbarnen. En saga för andra barn af *Charles Kingsley*. Öfversättning från engelskan af *Louise Arosenius*. Pris 2: 25.

»The water babies», som dess engelska titel lyder, skrefs redan 1863 och har i sitt hemland vunnit en mycket stor spridning och en hög grad af popularitet. Den har kommit ut i många upplagor, bland annat på 1880-talet uti en, som var afsedd att användas till premier i skolorna. Ännu 1899 utkom en dyrbar praktupplaga med öfver 100 illustrationer, och boken tycks vara det engelska folket mycket kär. Den handlar om Tom, sotarpojken, som hvarken har far eller mor, utan blott en hård och elak mästare, och därför växer upp under fullkomlig andlig och kroppslig vanvård. En dag faller

han i vattnet, där han drunknar, efter hvad människorna säga. Men detta är endast delvis sant, ty älfvorna taga hand om honom och förvandla honom till ett flodbarn, ett miniatyrbarn, försedt med gälar, hvilket lefver under vattnet. Här tages hans uppfostran om hand af de två féerna Ske-dig-som-du-gjort och hennes syster Gör-andra-hvad-du-vill-de-skola-göra-dig, och sedan han vistats i hafvet under deras tuktan och vård i flera hundra år och besökt de märkvärdigaste trakter och upplefvat de underbaraste händelser, är hans uppfostran så färdig, att han kan få återvända till jorden i människoskepnad och bli en nyttig samhällsmedlem.

Skildringen af Tom som människa är utmärkt både vacker och rolig, men sedan hans förvandling inträdt, blir det hela så fantastiskt och utdraget, att intresset slappas. För öfrigt verka dessa fantasier tröttande, ty de äro aldrig, så att säga, sitt eget ändamål, utan bakom dem döljas alltid en moralisk eller vetenskaplig lärdom. Detta passar kanske bättre det engelska skaplynnnet än vårt, och det är att befara att boken ej kommer att roa våra barn. Grundtanken i boken är ädel och ren och stilen fin. Den torde passa bäst för barn om 12 år och därutöfver.

I Sommartid. Berättelse för ungdom af *Amalia Fahlstedt*.
Pris 2: 50.

Det är alltid med ett särskildt slags intresse, som man öppnar ett svenskt originalarbete — synnerligast när det är skrifvet för barn eller ungdom, för hvilka ju, som känt är, »blott det bästa är godt nog».

Amalia Fahlstedts nya ungdomsbok, med de välkända gula pärmarna och den röda ryggen, hvilka för många te sig så lockande, är skrifven med friskhet och lif och innehåller många spännande och lustiga episoder, äfvensom ädelmodiga handlingar och goda karaktärsdrag, och ändock är ej, synes det oss, totalintrycket af boken odeladt godt. Man skulle ha önskat mindre ytlighet vid berörandet af åtskilliga viktiga ämnen och mera fin urskillning i val af ord och uttryckssätt — något, som vi tro mycket väl låtit sig göra utan att skildringarna därigenom behöft blifva mindre hurtiga och naturtrogna.

Förf. låter en ung man med lif och verve berätta sina hågkomster från en sommar i hans hem på landet, då han var 14 år. Läsaren blir snart genom de raska, lifliga skildringarna försatt midt uti familjekretsen på Gransätra, en vacker egendom i Södermanland, och gör snart bekantskap med åtskilliga af dess grannar och underhafvande.

Husets båda söner, af hvilka berättaren är den ena, liksom ock en mycket ung flicka, Liva, sommargäst på stället, äro på det hela intresseväckande typer för vår tids yngre släkte, men om meningen ej är att rent af fotografera, hade de och andra i boken förekommande ungdomar bestämdt kunnat blifva lika karaktäristiska och verkliga, äfven om förf. låtit dem bruka mindre simpla

ord och slarfviga uttryck om en del saker (se sid. 84, 95, 101, 160, 188, o. s. v.). Och skulle ej det rättframma, okonstlade kamratskap, som är så önskvärdt mellan flickor och gossar, kunna ha framställts lika tilltalande och naturligt, äfven om förf. ej låtit samtalen mellan de unga kryddas af så många s. k. gatpojksord? (Se sid. 64.)

Allting är ju hos barn och ungdom så vekt och böjligt, de taga så gärna efter, deras smak blir så lätt snedviden och van vid det som ej är »det bästa», och därför kan ej hänsynfullheten i val af ord och uttryck nog beifras, när det gäller läsning för de unga. Man behöfver därför hvarken blifva tråkig eller moraliserande.

Oskuld, en modern bok för flickor af *Elsa Asenieff*. Pris 2 kr.

Boken är i hög grad olämplig för ungdom och borde helt enkelt tigas ihjäl. Vi inskränka oss därför till att på det allvarligaste afråda mödrar från att sätta den i händerna på sina unga döttrar. Annorlunda bör man i sanning tala i så allvarliga och ömtåliga ämnen. Boken är förrädisk genom sin titel och den pretentiösa inledningen, som vill komma oss att tro, att förf. funnit det rätta sättet att upplysa och handleda ungdomen.

Man förvånas i sanning öfver att en sådan bok finner öfversättare och förläggare i vårt land.

Konungens soldat. En skildring från de borgerliga krigens tid, hvori åtskilligt berättas om Herr John Gifford, af *Dora M. Jones*. Öfversättning från engelskan af *H. Flyggare*. Pris 2 kr.

Det är ett verkligt fynd för en författare ett sådant uppslag till en berättelse som den, hvilken förekommer i denna bok. Skildringen är förlagd till England, under de oroliga tider, då Karl I satt fången och hans anhängare, kavaljererna, sökte störta puritaverna från deras maktställning och befria sin så varmt älskade konung. Hjälten Jack Gifford är kavaljer, men samtidigt en fullkomligt hänsynslös och, som det vill synas, äfven samvetslös äfventyrare. Denne man blef emellertid genom livvets uppfostran och genom sin kärlek till en ren och god puritansk flicka helt och hållet förändrad. Han blef en varm och ödmjuk kristen, som kom att utöfva ett stort inflytande på John Bunyan och blef af honom förvigad som »Evangelist» i »Kristens resa».

Af detta uppslag kunde hafva blifvit en intressant psykologisk-historisk roman. Men författarinnan har icke sett sitt ämne från någon af dessa synpunkter, utan har i stället sökt bevisa, att människohjärtat — här har hon särskildt tänkt på flickhjärtat — är sig likt under alla tider. Därför skildrar hon hufvudsakligen blott två unga flickors kärlekssaga, hvaremot hjälten behandlas mer flyktigt, och det vill synas, som vore hans enda uppgift i boken att tjäna som den ena flickans älskare och den andras broder. Att

dessa flickor känna, tänka och tala alldeles modernt, det är nu visst och sant, men ensamt detta förhållande är icke tillräckligt att öfverbevisa läsaren om att förf. har rätt i sitt påstående. Nog hålla vi, i likhet med förf., för troligt, att en ung, oskyldig flickas svärmeri och kärlek varit sig ganska lika århundraden igenom, men i vår tid har dock inkommit ett nytt drag af själfständighet och känsla för individens rätt, som säkert var mycket främmande för de kvinnor, som lefde några århundraden tillbaka.

Berättelsen är emellertid ganska underhållande; en ren och god ande genomgår hela boken, så att vi med skäl kunna rekommendera den. Oaktadt sin krigiska titel kommer den säkert att slå mer an på flickor än på gossar.

Till sjöss och lands. John Brooks äfventyr bland röfvere och guldgräfvare af *Reginald Horsley*. Pris 2: 75.

»Till sjöss och lands» är en äfventyrsbok, så god som de flesta andra af den sorten. Den skall nog roa äfventyrslysten ungdom. Hjälten, John Brook, är i sanning »en pojke med tur». Han har alltid haft lust för sjön, och hans far skickar honom följaktligen med ett skepp till Sydamerika. När han faller öfver bord, blir han alltid räddad, och när han kommer till Australien i stället för till Sydamerika, finner han i det främmande landet vänner och bekanta till sin far och farfar. När han lefver bland guldgräfvare, finner han stora guldklimpar, och när han råkar ut för mördare och banditer, kommer han alltid undan — om också ej alltid helskinnad. Till det mer »lärorika» i boken kunna vi räkna några kapitel om australnegrer och deras lefnadssätt.

Den muntre irländaren, Mikael O'Brien, Johns trofaste vän, är alltid nöjsam att läsa om, och den lilla blida Daisy, som ofta griper in i vår hjältes öde, sprider ett litet romantiskt skimmer öfver berättelsen. För ungdom från ungefär 13, 14 år.

Den förvildade. Ett äfventyr vid Nebraska-floden. Af *Baldwin Möllhausen*. Öfversättning af *J. Granlund*. Med många illustrationer. Pris 1: 75.

»Den förvildade» är en hvit flicka, som blifvit upptagen af en indiankvinna och uppfostrad tillsammans med hennes söner. När Kitty, så hette flickan, vuxit upp, lär hon att älska en ung resande konstnär, som besöker den wig-wam, där hon vistas. Hennes kärlek blir dock obesvarad, och kort efter sedan den unge mannen begifvit sig bort, blir hon dödad af sin egen fader, som först sedan det hemska dådet är utfördt får veta hvem hon var.

Utan att egentligen hafva något större värde är boken rätt underhållande. Skada blott, att öfversättningen delvis är särdeles knagglig.

Boken torde passa för ungdom om 14 år och därutöver.

Roy den fågelfrie af *Max Pemberton*. Öfvers. af *Karl Benzon*.
Illustr. af *Alex. Langlet*. Pris 1: 50.

Några rader inom en klammer på innersidan af bokens titelblad upplyser oss om berättelsens hufvud innehåll: »En liten krönika om Wyat och hans stallbröder och den roll, som i den stora sammansvärjningen spelades af honom, hvilken folket kallade 'kungen af Calverton', upptecknad såsom den förtäljdes af Miles, befallningsman i Kirkby-in-Ashfield».

Om denna »befallningsmans» förmåga att berätta får man i sanning en mycket ringa tanke. Hur klartänkta ungdomar ibland kunna vara, synes det dock nästan omöjligt, att deras förstånd skulle kunna räcka till att tillgodogöra sig innehållet i berättelsen, emedan språket i den är så besynnerligt tillkrångladt. Med bästa vilja kan man ibland — ja, ofta — ej bli klok på, hvad förf. genom de ord som stå på papperet vill hafva sagdt, och man frågar sig oupphörligt, hvad meningen kan vara med en sådan uppsjö på oklara ordsammanställningar och orediga beskrifningar. Har förf. möjligen haft för afsikt, att i sitt språk efterlikna en gammal krönikeskrifvare? Är det fallet, så har han just ej lyckats.

Då man ej har tillgång till originalet, är det ju ej lätt att bedöma, om skulden till all denna grumlighet i språket mest ligger hos förf. eller öfversättaren. Man skulle vilja tro, att de båda hafva sin dryga del däri. Säkert är, att öfversättningen är sällsynt otymplig, och man nästan undrar på, att den kunnat af förläggaren accepteras.

Berättelsen framställer, såsom i början sades, en episod ur Thomas Wyat's misslyckade uppror mot den engelska drottningen Maria, 1554, och skulle nog kunna hafva sitt intresse, om ej boken för språkbehandlings skull, måste betecknas såsom nära nog onjutbar både för yngre och äldre läsare.

Illustrationerna äro mycket tillfredsställande.

En kaptan vid de irreguliera af *Herbert Hayes*. Läsning för gossar IX. Från engelskan af *Ebba Nordenadler*. Pris 2: 50

Detta arbete innehåller ingenting dåligt — det kan man tryggt säga —, men en mera tom och schablonmässigt hopkommen äfventyrsbok torde man få leta efter. Händelserna försiggå under Chiles befrielsekrig mot Spanien, men hvarken om Chiles natur eller folk får man någon uppsyn af värde. Den i och för sig riktiga grundsatsen, att ungdomsböcker icke böra innehålla för långa beskrifningar, är här drifven in absurdum: här finns inga beskrifningar alls, blott absolut färglösa dialoger och händelser, som näppe-ligen torde intressera någon läsare, då konstruktionen skiner igenom på hvarje sida. I själfva verket äro skildringar icke alls ovälkomna för barn och ungdom. Äro de blott korta, klara och målande, skola de med nöje läsas af de unga, som också därigenom få sitt kunskapsförråd ökad och näring åt sin fantasi.

Det är egendomligt, att ett dylikt opus kan finna förläggare. Detta skulle väl häller aldrig lyckas, om förf. vore svensk; af utländskt kram i den vägen tycks dock hvad som häst gå. Men så länge detta är fallet, kan ingen svensk ungdomslitteratur vinna terräng. Här är en verklig uppgift för våra litteraturkritici att röja märk och skaffa plats för ett nytt utsäde.

Från östan och västan. Brokiga sagor af *Charlotte Björnstjerna*. Pris 3: 25.

Den vackra samlingen inledes med berättelsen om den lilla sjuklingen Majas färd vid drottning Sagas sida och om allt det sällsamma hon skådar genom drottningens slöja, medan de andra äro i julottan. Drottning Saga anger bokens program. Hennes värld, där det goda och det sköna alltid slutligen segrar och består, är den verkliga världen, men det är blott barnasinnet gifvet att få en inblick i den.

Möjligen väntar man sig efter denna inledning tendenssagor med påtagligt moraliserande syfte, men så är långt ifrån fallet. Det är äkta sorglös sagostämning öfver de flesta af dem och godt spelrum för det lekande och skälmiska. Prinsessan med kattöronen t. ex. är en ren skämtsaga, berättad med en humor, som måste roa barn, om den än kanske fullt senteras endast af vuxet folk och som för öfrigt glimmar fram äfven i de mera allvarligt hållna sagorna. Men framför allt vittna de hvar och en i sin art om sagoberättarens oefftergifligaste gåfva: om fantasi.

Enhetligast i stil är den rent österländska sagan »Dvärgarnas skyddsling», minst genomförd skogshistorien om »Greta, som aldrig kunde minnas något». Något ojämma äro väl de sagor, där fantasien spirar frodigast, som »Tiggargossen och hans flöjt», »Lyckans gåfva» och »Prinsessan utan hjärta»; men i det hela präglas de af betydande stilistisk förmåga, förmåga att återgifva det äfventyrligaste med makten af något sedt och upplefvadt. Sådana skildringar som den af trollkarlens tornkammare eller af öknens vilda djur, lockade af tonerna från Åkes flöjt eller af fén Gurguffs trädgård, äro små pärlor i detta afseende.

Illustrationerna af Jenny Nyström-Stoopedal, delvis mycket tilltalande, motsvara dock ej sagorna i originell fantasi.

Charlotte Björnstjernas sagor måste betecknas som ett ovanligt lofvande debutarbete, och det är därför så mycket sorgligare att det på samma gång skall vara posthumt. Lilla Maja skall aldrig mer taga barnen med in i drottning Sagas förtrollade värld.

Småfläckornas bok af *Ågot Gjems Selmer*. Öfversättning från norskan. Pris 2: 50.

När man lagt ifrån sig denna lilla bok, har man varit gäst i en norsk doktorsfamilj uppe i höga Norden — eller snarare man har blifvit god vän med denna familj. Man håller af både far och

mor och flickorna och lillpysen. Med dem har man genomlevat den långa mörka vintern och med dem har man fröjdats, när sommaren äntligen kommit. Boken är sällsynt hjärtligt och friskt skriven. Det är ett värkligt stycke lif som skildras. Ett litet mästerstycke i framställningskonst är stycket om »Syttende maj». Så firas verkligen den dagen på landsbygderna i Norge. Det lefver fosterlandskärlek hos stora och små bland det folk, som bygger och bor bland fjällen och vid fjordarna i vårt broderland. Ett sådant kapitel borde egentligen endast läsas på norska. Och hvilka flickor skola ej få roligt, när de få skåda doktorsbarnens dockskåp och när de få vara med om »lek i dockskåpet»? Ja, mor är i sanning uppfinningsrik.

Vi veta ju från förf:s besök i Stockholm och genom de föredrag hon då höll, huru hon gjort till sin uppgift att utrota alla »storkhistorier» och huru hon uppmanade mödrar och uppfostrare att tala sanning med barnen i dessa ömtåliga ämnen. Nu låter hon också »mor» i »Småflickornas bok» tala med sina små flickor om »lifvets gåta». Hon visar där, huru fint och vackert och enkelt man kan tala med barn i dessa ämnen. Men efter vår mening böra de ej behandlas i en barnbok — de må behandlas aldrig så väl. Vi skulle önska, att förf. i en liten skrift till mödrars och uppfostrares tjänst sagt hvad hon nu sagt i barnboken. Dylika ömtåliga frågor böra icke läsas och kanske diskuteras af barn på egen hand — och hvem kan hindra barn att resonera om hvad de läst i sina julklappsböcker? Det är mor själf som i rätta stunden skall tala med sina barn. Med äldre barn kan ju också ämnet behandlas i sammanhang med naturkunnighetsundervisningen och hälsoläran.

Öfversättningen är i allmänhet god och ledig. Men att barnen den 17 maj fingo »slejfer» att pryda sig med förefaller bra underligt. Vet ej öfvers. att det norska ordet »sløjfe» på svenska återges med »rosett»? Barnen buro naturligtvis rosetter i de norska färgerna. Och hvarför kallas doktors döttrar alltid »småflickor»; det fanns ju inga äldre flickor. I Norge kunna »smaapiger» vara 20 år och därutöfver. Ordet motsvaras fullständigt af vårt »flickor». »Spiselrum» (sid. 142) är ett underligt ord likaså »en brådstupa» (sid. 154). Ej heller är det väl vanligt att tala om »smärta blomster». Skola vi nu öfversätta från norskan, så måste vi vara fullt förtrogna med norskt tungomål.

Lilla Lisa och hennes fosterbröder. Berättelse af *Hedda Anderson*. Pris 2 kr.

Den välbekanta och omtyckta författarinnan till barnberättelser har i år utsändt en ny sådan, Lilla Lisa och hennes fosterbröder, hvilken liksom de föregående utmärker sig för ett godt, roande och lättläst innehåll. Lilla Lisa är en liten ful unge, hon liknar en apa enligt folks utsago, men genom sin vänlighet, glädtighet, förnöjsamhet och duglighet tar hon sig fram i världen och blir för det hem, där hon såsom fosterdotter upptagits, en liten solstråle och en du-

gande hjälpredda. Hennes fosterbröder och kusiner, tvänne pojkar, som just ej med blida ögon betraktade »den nya flickan», ha sedermera både nöje och nytta af att hon blifvit en medlem af deras familj. Äfven i skolan utmärker Lisa sig för sin flit och ovanliga lättbet att lära, och vi förstå, att hon nog når sitt önskemål, som är att bli lärarinna, om för egna barn eller andras får framtiden utvisa.

Boken kommer säkert att roa barn, och dessa skola väl igenkänna skildringarna ur hem- och skollif, hvarpå berättelsen öfverallt bjuder. Passar för 8—10-åringar.

Den förtrollade trädgården. Sagor för barn af *Mrs Molesworth*. Från engelskan af *Mary Milow*. Pris 1: 75.

Boken innehåller sju rätt täcka sagor, hvilka äro sins emellan förenade genom berättelsen om tvänne små engelska barn, Raff och Alex, och deras lif. Sagorna berättas för dem, dels af fåglar dels af en fé, en liten gumma, som barnen kallade Äldmor. Utan att vara alltför fantasifyllda och poetiska äro sagorna nätta och innehålla endast goda saker. Språket är vårdadt och öfversättningen god.

Rekommenderas för 8—9-åringar.

Solhult af *Jeanna Oterdahl*. Med teckningar af *Ottilia Adelborg*. Pris 1: 25.

En liten enkel och täck bok för småbarn, skrifven på både prosa och vers, det senare dock öfvervägande. Det hvilar en ren och fin anda öfver skildringen af det lilla lyckliga hemmet på Solhult med Storebror, Inga, Per och Lillebror. Verserna äro ganska lediga och vackra, ehuru man tycker sig ha hört en del af dem förut, men det är nog emedan flera äro skrifna på bekanta melodier. Boken är en liten täck och fin bok, och illustrationerna af *Ottilia Adelborg* äro i det välkända, vackra manéret.

Boken anbefalles till småfolk, som nyss lärt sig läsa, och torde med fördel kunna läsas för ännu mindre småttingar.

Det reder sig nog af *Beatrice Harraden*. **Hoodie** af *Mrs Molesworth*. Öfversättning från engelskan af *H. Nordenadler*. Pris 2: 50.

»*Det reder sig nog*» är den mest menlösa bok man gerna kan få tag uti. En gammal antikvitetshandlare, vacker och silfverhårig, hans änglalika barn, en öfvermåttan tidigt, både praktiskt och teoretiskt utvecklad liten flicka, en rik, ädel gentleman med sin älskliga unga dotter, hvilken som så ofta i engelska böcker framlefver sitt lif såsom invalid liggande på sin soffa — se där hufvudpersonerna, mellan hvilka råder idel vänlighet och godt förstånd. Ett något mer uppiggande element finner man uti en rödnäst, gammal fågelhandlare — god vän, äfven han, till de öfriga, — hvilken lärt sin papegoja att ropa »det reder sig nog», ett ord, som gifvit be-

rättelsen dess namn. Särskildt för mera stillsamt anlagda barn är berättelsen mycket tilltalande. Betydligt piggare är berättelsen N:o 2 i boken.

Lilla Hoodie är ett barn, som ej är likt alla andra. Hon är »något att göra af», som man säger, men hon förorsakar genom sin originalitet och sitt misstänksamma, sträfva lynne sina uppfostrare åtskilligt bekymmer och bryderi. Hvarken hennes mamma eller hennes barnjungfru lyckas, hur snälla de än äro, att få någon hand med henne, men så kommer på besök en kusin till modern, »kusin Magdalen», som särskildt älskar att sätta sig in uti barns olika lynnen och tankegångar, och med tillhjälp af en liten fågel, som Hoodie en dag hittar redlös och döende uti gräset och på hvilken hon slösar den ömmaste vård, lyckas det för tanten att uppmjuka issskorpan omkring Hoodies i bottnen mjuka lilla hjärta. Verkliga pröfningar, såsom den lilla fågelns död och Hoodies svåra insjuknande i skarlakansfeber, bidraga än vidare till Hoodies utveckling till det bättre.

Händelserna äro liffullt och väl skildrade och öfversättningen är god och ledig. Boken kan varmt rekommenderas för barn på 8—10 år.

Barnbiblioteket Saga. 3:dje årgången, pris 10 öre häftet, 1 kr. boken, innehåller:

I. *Sagor ur tusen och en natt*, berättade för Sveriges barn af *Anna Wahlenberg*. Andra samlingen. Med originalteckningar af *Louis Moe*; och

II. *Trojanska kriget*. Forngrekiska guda- och hjältesagor efter de homeriska dikterna berättade af *Fridtjuv Berg*. Med teckningar af *Louis Moe*.

De små häftena äro alltjämt en mycket välkommen läsning i många svenska hem, och biblioteket tyckes hittills väl ha fyllt sitt ändamål att för billigt pris ge en god, bildande och underhållande läsning.

Helvi. Berättelse för ungdom af *Helja Haati*. Öfvers. från finskan. Pris 2: 25.

Helvi är en finsk 13 års flicka, som med sin moder, en präst-änka, flyttat in till Helsingfors för att gå i skola. Modern, som genom sömnad får upphålla sig och sitt barn, är en mycket tilltalande, djupt religiös personlighet. Helvi själf är en begåfvad flicka, hon gör sig snart gällande i skolan och förvärfvar sig där en vän för lifvet, hos hvilkens föräldrar den unga flickan efter moderns död får huld och skydd. De båda fostersystrarna drifva sina studier med lif och lust och äro snart redo att taga sin andel i det förädlings- och upplysningsarbete, som just nu med en sådan ifver pågår i det så hårdt pröfvade landet. Den kärlek till hednissionen, som modern hos Helvi inplantat, blir henne till slut öfvermäktig, och hon lämnar sitt älskade fosterland för att verka i missionens tjänst.

Andan i boken är djupt religiös, och den kan säkert bli till god ledning för mångt ungt sinne, som är öppet för kristendomen och dess sanningar. Såsom litteraturalster betraktadt lider den dock af åtskilliga brister. Vissa personer och händelser äro tämligen uppkonstruerade och den har ibland tröttande långörer.

Dori eller Hyad skall det blifva af henne? En berättelse för unga flickor af *Johanna Spyri*. Öfversatt från originalets tredje upplaga af *A. I. E.* Pris 3 kr.

Johanna Spyri är nog aldrig så fängslande som när hon skriver om barn för barn. Hur intagande är ej t. ex. hennes skildring af Heidi — den lilla schweizerflickan. Äfven för Dori får läsaren stort intresse, när han först möter henne som en 12-årig flicka på de skogbevuxna höjderna ofvanför Lago Maggiore eller hör henne undervisa den gamla Majas barnbarn utanför den lilla hyddan i skogen. Men hon blir stor och fullvuxen, och som sådan är hon ej lika underhållande, synes det oss. I senare delen af boken blir stilen mer utdragen och moraliserande — med ett ord — den är mot slutet betydligt mindre rolig, men förf:s syfte är alltigenom lika godt och ädelt, och det är en berättelse, som man med trygghet kan lämna i de ungas händer.

Sagor från Österlandet, efter ungersk uppteckning återgifna af *Axel Vestberg*. Pris 1: 75.

Smaken är ju så mångskiftande, och svårt är det ibland att urskilja hvad som skall slå an eller ej, men vi tro att öfversättaren har rätt i sitt i företalet uttryckta antagande, att denna samling orientaliska sagor skall komma att intressera dem, som särskildt äro sagoälskare bland stort folk, och att äfven barn skola finna många af sagorna roliga, i synnerhet om de förmedlas af någon äldre sagoberättare. Ett starkt intryck får man däraf, att den orientaliska fantasien, i djärf uppfinning långt öfvergår allt hvad vi äro vana vid. I sagolandet får ju allt som sker vara hur tokigt och orimligt som helst — det är dess lyckliga privilegium.

Sagornas öfverförande till vårt språk tycks vara gjordt på ett utmärkt sätt.

Andersens sagor i urval. Med illustrationer af Hans Tegner. Pris 3: 50.

Det är ju en känd sak, att en stor del bland de förträffliga sagorna af H. C. Andersen har alltför djupt allegoriskt och satiriskt innehåll att kunna fattas af barn, för hvilka de tydligen ej häller äro skrifna. Helt visst skola därför alla, som intressera sig för barnens läsning, med glädje se, att ett urval blifvit gjordt, väl lämpadt efter barnens smak och uppfattningsförmåga.

Säkert medgifva också alla, att denna sagosamling är i sitt slag det bästa vår bokmarknad har att bjuda. Och då dess värde

nu därtill blifvit förhöjdt genom de fina och roliga illustrationerna efter Hans Tegner, hafva vi ju allt skäl att hoppas, att denna värdefulla bok måtte få glädja många sagoälskande barnahjärtan.

För alla barn öfver sex år passa dessa Andersens sagor.

Zamyl i älfvornas land. Af *Côlas Milreis*. Öfversättning från engelskan af *Hellen Lindgren*. Illustrerad af Arthur Sjögren. Pris 1: 25.

Man måste vara Hellen Lindgren tacksam, för att han till svenska språket öfverflyttat denna vackra lilla bok. Dess poetiska och på samma gång roliga och lustiga innehåll kommer säkert att göra den omtyckt af våra barn allt ifrån 6 år och därutöfver. Det vackra omslaget och de trefliga illustrationerna göra den mycket tilltalande äfven för ögat.

Gyllene sagoboken. Tvänne delar med tolf de vackraste sagor i hvarje del, samlade af *Carin Hammarsköld*. Pris 1 kr. för hvarje del.

Bokmarknaden är i år särdeles rik på sagosamlingar. Till de bättre af dessa kunna vi på goda grunder räkna ofvannämnda arbete. Visserligen återfinna barnen här åtskilliga *gamla* vänner, Rödhättan, prinsessan Snöhvít, Askungen m. fl. Men så få de också göra bekantskap med flera *nya*, som äro mycket nätta och väl värda att lära känna.

Utgifvarinnans välkända namn är en borgen för att alla sagorna äro bra berättade och väl ägnade att fröjda små 8—10-åringars sagohungrande själar.

Hvar och en af de båda böckerna är prydd med fyra färglagda och fyra tontrycksillustrationer efter framstående konstnärers taflor.

Blomsterdoft och stormhvirflar. Berättelser och sagor af *Tussilago*. Pris 1: 50.

De fem små berättelserna i denna lilla bok äro i hög grad undervisande och moraliska, men de ha verkligen en stor brist, de äro ej roliga. Vanliga barn skola ej känna igen sig i dessa små barn, som verkligen »tala som en bok». I den första berättelsen är det en doktorsfamilj, som upptar ett litet fattigt barn i sitt hem. Små fattiga barn äro nog blyga i nya omgifningar och tala ej så mycket i sammanhang som den här ifrågavarande lilla Vendla. Ej heller lär en vanlig liten gosse se hur hans lekkamrat, en liten flicka, »med älskligt behag» tillvann sig allas hjärtan.

För deras räkning, som tycka om dylika böcker, kunna vi anbefalla den åt 8—9-åringar.

Visor för barn af *Sigrid Sköldberg-Pettersson*. Illustrerade af Jenny Nyström. Pris 1: 50.

Dessa små visor äro friska och muntra. Småttingarna skola läsa dem med glädje, så snart de kunna läsa. Och innan de kunna läsa, så bli de nog glada, om mor eller någon annan god vän läser visorna högt för dem.

»**Mamma, tala om något roligt**». Sagor och sannsagor för hem och skola. 6:te samlingen, utgifven af *Mathilda Langlet*. Pris häft. 2:25, kart. 2:50.

Boken innehåller såsom dess föregångare alla möjliga slags sagor och berättelser om människor, djur och troll, både på vers och prosa. Det vore nästan för mycket begärdt att i en sådan stor samling alla sagor skulle vara roliga; många äro det och några äro mycket roliga, »Stadsmusikanterna», »Ur en igelkotts dagbok» o. s. v. Ett par däremot. »Grodorna på balen» och »Rübezahl och glas-handlaren», förefalla olämpliga för barn och borde helst aldrig ha kommit med. Samlingen är lämplig att, med urskillning, läsas högt — för små barn, eller att såsom titeln anger, omsättas i muntlig berättelseform af mamma själf.

Räddad från hafvet af *O. J. Walton*. Öfversättning. Pris 50 öre.

En kortare berättelse i religiös anda om en gosse, som uppfostrades i en fyr på ett skär i hafvet. För 10—12 års barn.

En bok om Greta och alla hennes djur af *Eugenie Beskow*. Illustrerad af Maja Söderlund. Pris 1: 50.

Lilla Greta bor på landet och omfattar med det mest lefvande intresse alla djur, som komma i hennes väg. Hon rider på gamla Brunte, kör hunden Mulle, och hennes snälla mamma och pappa tillåta henne att hafva en mängd tama djur, först Nilla och Dick, kanariefåglarna, som hade den ledsamma ovanan att äta upp sina ungar, så Kvirr, snöskata, och så många andra, bland hvilka särskildt märkas Kaj och Kajsa, de båda kajorna. Dessutom får Greta, som i hög grad äger intressets skarpblick, i skog och mark se långt mer af djurens lif och vanor, än som faller på en vanlig liten flickas lott. Författarinnan tyckes sitta inne med en stor fond af kärlek till och förståelse af naturen, icke blott djurens värld utan äfven snart sagdt allt annat inom densamma. Där är ett kapitel om skogen, som är mycket vackert, men som kanske dock slår mer an på en vuxen än på ett barn. Stilen är särdeles målande och ledig, men denna ledighet slår ibland öfver, så t. ex. säras läsarens öra redan på första sidan af ett ord som »dalta», flera andra att förtiga.

Boken är illustrerad af Maja Söderlund. Den torde passa för barn i åldern mellan 8 och 12 år.

Kusinerna på Väcklinge. Berättelse för barn af *Amy Palm*.
Illustrerad af *Jenny Nyström*. Pris 1:75.

En bok af Amy Palm är alltid en treffig julklapp åt våra småttingar. Dessa, som redan förut blifvit goda vänner med »Barren på Broby» och »Greta och Vanda», bli säkert helt förtjusta att få göra bekantskap med »Kusinerna på Väcklinge». Vi stora kunna heller icke önska dem bättre kamrater än dessa sex kusiner. De äro så naturligt skildrade, att man tycker sig ofta ha mött dem i lefvande lifvet, och just så lagom mycket snällare än våra egna barn, att de kunna vara dem ett godt sällskap utan att dock verka tryckande genom sin öfverlägsenhet.

Boken passar för barn mellan 8 och 10 år.

Några sagor för barn af *Laura Österberg*. Illustrerade af *Elsa Hagström*. Pris 1:50.

Denna bok innehåller 7 sagor, af hvilka ett par äro ganska vackra så till form som innehåll. De öfriga äro dock mer obetydliga, och en af dem torde alldeles icke lämpa sig för barn.

Illustrationerna äro väl många, ty de verka tröttande genom sin schablonmässighet.

Boken torde vara afsedd för barn om 8 års ålder.

Puttes äfventyr i blåbärsskogen. Ritade och berättade af *Elsa Beskow*. Pris 2: 75.

Vi tro, att om små barn förstode sig på att själfva beställa sina rolighetsböcker, så skulle dessa böcker bli sådana som »Puttes äfventyr». Någon af barnens goda tomtar har hviskat i förf:s öra hvad hon skulle berätta, och samma tomt har styrt ritstiftet i hennes hand. Hvilka små barn vilja ej följa med lilla Putte i skogen? Och när så barnen i Puttes sällskap komma till blåbärskungens stuga och möta de sju små bugande blåbärspojkarna, ja då få de visst lust att själfva buga och niga, så artiga se pojkarna ut. Och hvad få barnen icke sedan upplefva! De få klättra i blåbärsskogen och fara i båt med ett lönnlöf till segel, och sedan få de rida på skogens rättor. Så komma de till lingonmamma och hennes fem små döttrar, som själfva äro runda och röda och trinda som lingon. Där gungar Putte i spindelväfsgunga, medan flickorna skratta och sjunga. Därefter blir Putte skjutsad hem i en skrinda; han är söt den lilla Putte, där han sitter på skrindans kant och håller sig fast i den stora korgen. Till sist får Puttes mamma både blåbären och lingonen på sin namnsdag. Alla barn, som varit med Putte i skogen, vilja nog vara med om att gratulera Puttes mamma.

Boken skall glädja icke blott de små, som ej själfva kunna läsa, utan ock de äldre barnen, ja också mor och far och mormor och farmor och alla barnens goda vänner.

Marie Nyckelpigas visbok af *Anna M. Roos*. Med teckningar af *Ottilia Adelborg* och *S. Beck-Friis*. Pris 2: 75.

Anna Roos' visor för barn äro allt för väl kända af gamla och unga i vårt land för att vi skulle behöfva göra annat än omnämna, att en ny »visbok» utkommit. Läs blott t. ex. »Sjulådsbyrå!» Hvem känner ej barns förtjusning öfver att få titta i byrå-lådor? Tänk, när det nu finns 7 mystiska lådor! *Ottilia Adelborg* har också ritat en präktig gammal byrå och barnens gamla mormor, är hon ej rar? Och de två små flickorna, i hvilken väntan stå de ej! *Anna Roos* och *Ottilia Adelborg* passa särdeles väl ihop. Lämplig för alla små barn.

Prins Pompom. Saga af *Alfhild Agrell*. Illustrerad af *Elsa Beskow*. Pris 1: 50.

Det finnes flera sätt att dikta sagor, både hvad innehåll och framställningssättet angår. Vi frukta, att det sätt fru *Agrell* valt icke i sin helhet tilltalar barn. Det är icke nog enkelt och har allt för mycket af satir.

Prins Pompom skulle uppfostras till att bli »den störste mannen i sitt rike». Därföre tillkallades 177 matprofessorer och en hel här af kockar, och prinsen kom att väga 160 kilo. Prinsen fick äta äpplen och sötsaker, så mycket han ville, men han hade aldrig roligt, han led af tråkighetsjukan. Han fick dessutom endast tala »högprinsiska, som är det mest grammatikaliska språk, som finnes i världen». Äntligen får prinsen roligt; en hop odygdiga barn komma till honom och han gripes af lust att vara såsom de. Man blir riktigt glad. Han började hojta, skrika och slåss. Ja, han ställde upp sig som »bock» men han var för fet. Slutet är att prinsen hasteligen lägges i sin säng och snart blir likadan som förut.

Egentligen borde de odygdiga barnen segrat och ryckt upp den stackars prinsen ur hans dåsighet, så tycka vi åtminstone. Vi tycka att alla småbarnsböcker böra få ett godt slut.

Elsa Beskows roliga illustrationer skola mycket fröjda de små. Boken är skrifven för sagoålderns barn.

Af barnens »julkalendrar» omnämna vi den välkända

Fågel blå, sagor och berättelser samlade och utgifna af *Jultomtens* redaktion, pris 1: 25,

och den lika välkända **Guldslottet**. Pris 1: 25.

Af jultidningarna hafva vi erhållit:

Jultomten (praktupplagan). Pris 60 öre. Vi fästa särskildt uppmärksamheten på *Tiréns* vackra helsidesplansch *Lappsolan*. Den borde finnas i alla skolor. Vidare: **Jultomten** för 25 öre och **Tummeliten** 15 öre. **Julklassen**. Pris 25. **Julkärfven**. 15 öre

Snöflingan. Pris 60 öre.

Korn åt små fåglar, kristlig barnkalender för 1902.

Bland nyligen utkomna böcker, som naturligtvis ej kunna inregistreras bland barn- och ungdomsböcker, bedja vi att få påpeka några synnerligen förträffliga arbeten, som med stor fördel borde kunna läsas af mogen ungdom.

Ur djurens lif. Skildringar af *Gustaf Kolthoff*. Senare delen. Pris 6 kr.

Boken innehåller förträffliga skildringar ej blott från Sverige, utan ock från Grönland och Spetsbergen.

Konung Sverre, af *Gustaf Cederschiöld*. Pris 2: 50.

Vi bedja att få anföra förf:s eget förord. »Inom kort — den 9 mars 1902 — kan vårt norska broderfolk högtidlighålla 700-årsminnet af den dag, då en af dess största konungar slutade sin på mödor och bragder rika lefnad. Att visa mina landsmän, hvad detta minne har till innebörd, och i hvilken grad det förtjänar äfven vår uppmärksamhet och vårt intresse har varit syftet med utgifvandet af dessa blad».

Dessa ord böra mana svensk ungdom att lära känna konung Sverre; här finnes ett godt tillfälle. Boken är lättläst och synnerligen väl skrifven. Det märkliga med Sverres saga är, att en del af densamma är skrifven af abboten Karl Jonsson, som vistades vid Sverres hof och var hans samtida. Sverre var själf närvarande vid sagans nedskrifvande. Detta ökar ju i hög grad intresset.

De stora upptäckternas tidevarf. Af *H. H. von Schwerin*. Pris 3: 50.

Det hufvudsakliga innehållet i detta historiska och geografiska verk består af Henrik Sjöfararens och Vasco da Gamas historia samt upptäckten af sjövägen till Indien.

Kristoffer Columbus' historia och upptäckten af Amerika samt Ferdinand Magelaens och den första världsomseglingen.

Svenska kulturbilder ur 16- och 1700-talens historia. Populära föredrag af *Ellen Fries*. Efter förf:s död utg. af *Lydia Wahlström*. Pris 6 kr.

Boken har på annat ställe i Dagny erhållit en utförlig recension.

— *C. E. Lagerström* —

FREJA-MAGASINET

STOCKHOLM

Lager af **Sybehör & Modevaror**
OBS! Order från Landsorten exp. skyndsamt.

Hygieniska Skodon tillverkas för Herrar, Damer och Barn.

OBS! Prisbelönta af Dräkt-Reformföreningen.

Skodon tillverkas äfven efter modern fason.

☛ Allt arbete utföres noggrant och af bästa material. ☚

Reparationer verkställas väl och på bestämd utlofvad tid.

P. GUST. PETTERSSON,
 52 Drottninggatan 52.

Sjuksköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokurser och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, 54 Drottninggatan, 1 tr. — Allm. Tel. 48 16. Riks Tel. 27 62.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

Anmälan.

Dagny utgifves år **1902** efter samma plan som föregående år. Tidskriften, som utgifves af och är organ för *Fredrika-Bremer-Förbundet*, skall fortfarande ha till sin hufvuduppgift att verka för en sund och lugn utveckling af arbetet för kvinnans höjande i sedligt och intellektuellt, såväl som i socialt och ekonomiskt hänseende.

Liksom tillföre skall *Dagny* beakta kvinnofrågan och alla dess företeelser samt ägna sin uppmärksamhet åt olika områden af kvinnlig verksamhet, så väl de praktiska som de ideella. Eluru största utrymmet är förbehållet åt sociala frågor, skola de litterära intressena icke förbises, i all synnerhet komma de litteraturalster, som behandla kvinnorörelsen i in- och utlandet att med raken blick följas. Öfersikter och notiser, kortare berättelser, resebref, biografiska och historiska utkast m. m. skola alljämt rikligt i tidskriften inflyta.

Dagny redigeras af fröken *Lotten Dahlgren*, till hvilken, under Förbundets adress, alla bidrag till och meddelanden rörande tidskriften böra ställas.

Dagny utkommer **1902** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3.50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5.00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstaller i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 41.

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15
 är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10—4.
 För hjälpsökande kl. $\frac{1}{2}$, 10—11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10—4.

Stockholm, Aftonbladets tryckeri, 1901.

Hufvudvärk.

Vid många fall af nervös hufvudvärk medför fuktandet af hufvudet med Dr P. Hakanssons Salubrin och inandning af Salubrin inandning. Ofta uppträder hufvudvärk såsom en följd af att vara kall om fötterna eller snettidigt dämpad. På grund af Salubrins gymnasiana inverkan på blodsystemet, plägar fötternas fuktande med Salubrin kvälar och morgnar göra god verkan. Da hufvudvärk uppträder i förening med febril afföring, har i en del fall astadkommis förättning medelst lavormng med starkt utspädd Salubrin (en tesked Salubrin, blandad med ett half eller helt dricksglas vatten). Tydligen bör man icke undvika att anläta läkars råd, alla helst som hufvudvärk kan häfda sig från många olika anledningar.
 Salubrin tillhandahålles i Partym, Speccr- och Färgaffärer. I parti hos **Gelfer & Co, Stockholm.**